

Pirliýew Bagtyýar

**«TÜRKMENISTANDA ADWOKATURA WE
NOTARIAT» DERSI BOÝUNÇA**

okuw gollanmasy

**Türkmenistanyň Bilim ministrligi tarapyndan
hödürlenildi**

**Ylmy redaktor: hukuk ylymlarynyň kandidaty,
dosent A.Hezretow**

Aşgabat – 2010ý.

Giriş

Türkmenistanyň Prezidentiniň 2007-nji ýylyň 15-nji fewralynda çykaran «Türkmenistanda bilim ulgamyny kämilleşdirmek hakyndaky» permanyndan, 2007-nji ýylyň 4-nji martynda çykaran «Bilim-terbiýeçilik edaralarynyň işini kämilleşdirmek hakyndaky» kararyndan, 1999-njy ýylyň aprel aýynyň 30-nda kabul edilen, «Döwlet notariaty hakynda» Türkmenistanyň Kanunyndan, 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilen «Türkmeniustanda adwokatura we adwokatlýk işi hakynda» Türkmenistanyň Kanunyndan gelip çykýan wezipeleri durmuşa ornaşdyrmak, adwokatura we notariat edaralarynyň hukuk ýagdaýlary, wezipe ygtyýarlyklary hakyndaky meseleler «Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersini okatmagyň esasy maksatlarynyň biridir.

«Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersini okatmagyň esasy maksady—hukukçy hünärmenleri taýýarlamagyň hilini ýokarlandyrmakdan ybarat bolup durýar. Türkmenistanda bilim--ynsanperwerlige, demokratiýa, milli aň-düşünjelilige hem-de adamlaryň we halklaryň bir-birine hormat goýmagyna esaslanýar. Adwokatlaryň we notariuslaryň işiniň aýratynlyklaryny we özboluşlylygyny umumy-adamzat we milli gymmatlyklar esasynda bar aýdyňlygy bilen beýan etmeklik bilimiň jemgyýetiň ruhy, durmuş-ykdysady we medeni taýdan öňe gitmegine esas bolup durýandygyny, onuň döwleti ösdürmegiň ileri tutulýan ugrudygyny bolsa, Hormatly Prezidentimiz

Gurbanguly Berdimuhamedow özüniň XX-nji Halk maslahatynda eden çykyşynda aýratyn nygtady.

Adwokatlaryň raýatlara, guramalara we edaralara ýiridik kömek bermeginiň kanuny esaslary Türkmenistanyň Konstitusiýasy, döwlet kanunlary, esasan hem, Türkmenistanyň Mejlisi (parlamenti) tarapyndan 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilen «Türkmenistanda adwokat-tura we adwokatylyk işi hakynda» Türkmenistanyň kanuny bilen kepillen-dirilýär. Raýatlaryň şol hukuklarynyň we kanuny bähbitleriniň goralmak kepilliniň kanunda berkidilmeginiň gazanylmagy örän wajypdyr we onuň syýasy-hukuk ähmiýetiniň uludygy aýandyr. Kanuny talaplarynyň durmuşa geçirilmeginde, raýatlaryň esasy konstitusiýa hukuklarynyň we azatlyklarynyň goralmagyna ýardam etmekde, raýatlara olaryň hukuklaryny düşündirmekde adwokatlaryň kollegiýalarynyň, olaryň edaralarynyň düzüminde ýa-da özbaşdak esasyda işleýän adwokatlaryň, döwletiň adyndan dürli kepillendiriş hereketleriniň amala aşyrylmagyna ygtyýarlandyrylan döwlet notariuslarynyň goşandy uludyr.

Türkmenistanyň durmuş-syýasy ulgamynda bolup geçýän özgertmeler we üýtgemeler döwlet hem-de jemgyýetçilik durmuşynyň hemme taraplaryny, şol sanda, ýokary okuw mekdeplerinde hukuk goraýjy edaralary üçin ýokary derejede kämil hukukçy hünärmenleriň taýýarlamagyny hem öz içine alýar. Bu meseleleri durmuşa geçirmek bolsa, kanunlary, kadalaşdyryjy-hukuk namalaryny bilmekden, olary dogry we üýtgeşsiz ýerine ýetirmezden amala aşyryp bolmaz. Şonuň üçin «Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersiniň ýokary okuw mekdebi bolan, Magtym-

guly adyndaky Türkmen Döwlet Uniwersitetinde talyplara okadylmagynyň hökmanydygyny nygtasa bolar.

Türkmenistanyň Konstitusiyasynda, Türkmenistanyň Türkmenistanyň Prezidentiniň permanlarynda, şeýle hem raýat hukuk dolanyşygy hakyn-daky biziň hökümetimiz tarapyndan kabul edilen döwlet maksatnamala-rynda milli hukuk ulgamynyň döwlet gurluşynyň esasy ugurlary we ýörelgeleri kesgitlenýär. Talyplara okadylýan bu dersiň esasy maksady talyplarda Türkmenistanyň Konstitusiyasyna, kanunlara we kararlara, gaýry kadalaşdyryjy-hukuk namalaryna, Konstitusiyada berkidilen raýatlaryň we adamlaryň esasy hukuklaryna we azatlyklaryna hormatyň terbiýelenmeginden, ol hukukdyr azatlyklaryň amala aşyrylmagynyň we goralmagynyň biziň döwletimiz tarapyndan kanuny esasyda kepillendirilmesiniň berkidilýändiginiň düşünmeklerinden, olarda yokary raýat jogapkärçiligini terbiýelemekden ybaratdyr.

«Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersi-- hukugy öwreniş hünäri boýunça öwrenilýän uly hem-de wajyp ýörite dersleriň biridir. «Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersini öwrenileninde onlarça kanunlary, Türkmenistanyň Ministerler Kabineti we ministerlikler tarapyndan adwokatura we notariata, ol edaralaryň hukuklaryna, borçlaryna we işini ýöredişine degişlilikde kabul edilen hukuk namalary öwrenmeli hem-de özleşdirmeli bolarlar.

Dersi öwrenmeklik diňe bir okuw kitaplaryny we maslahat berilýän edebi çeşmeleri däl-de, eýsem hukuk esaslaryny-- Saparmyrat Türkmenbaşynyň Türkmenistanyň rayat kodeksini, Türkmenistanyň raýat prosessual kodek-

sini,käbir beýleki kanunlary hem-de hukuk namalary düýpli işläp geçmäge-de esaslanmalydyr.

Dersi öwrenmekde umumy okuw ýazgylary hem oňat gollanma bolup biler, sebäbi,kanunçylykdaky soňky täzelikler,kazyýet tejribesi umumy okuw sapaklarynda öz beýanyny tapýar.Hukugyň islendik pudagynda bolşy ýaly adwokaturadyr notariatyň iş tejribesi jemgyýetçilik gatnaşyklarynyň belli bir toparyny–bu meselä degişli raýat hukuk gatnaşyklaryny düzgünleşdirýär.

Bu dersiň okadylmagy,olarda adwokatura, adwokatlyk işi we notariat önümçiligi hem-de döwlet kepillendirijileriniň hukuk ýagdaýy hakynda düşüňjaniň emele gelmegine, döwlediň kanunlaryna, beýleki kadalaşdyryjy-hukuk namalaryna laýyklykda hereket etmek,hukuk hünäri boşunça okaýan talyplaryň gelejekki işlejek ýerleri boljak dürli hukuk goraýjy edaralarynda fiziki we ýuridiki şahslara ýuridik kömegi bermek endikleriniň emele gelmegine hem-de kämilleşmegine kömek eder. Talyplaryň ýurdumyzda gündelik hereket edýän hukuk namalaryny öwrenip,olary dürli şertlerde dogry we öz ýerinde ulanmagy başarmaklary bolsa,talyplaryň özleriniň,şol sanda hem raýatlaryň hukuklaryny hem-de kanuny bähbitlerini gorap bilmekleri üçin we özlerine geljekde hukuk kömegini bermek üçin ýüz tutjak adamlara talabalaýyk hukuk kömegini bermekligiň hem-de olaryň hukuk garaglylygyny üpjün etmekligiň beyleki wajyp meselelerini amala aşyrmaklykda saldamly ýardam berer.

Bu dersiň talyplara okadylmagy,talyplaryň ýurdumyzda gündelik hereket edýän hukuk namalaryny öwrenip,olary dürli şertlerde dogry we öz ýerinde ulanmagy başarmaklary

bolsa, olaryň özleriniň, zerur bolan halatynda bolsa, adamlaryň, raýatlaryň, edaradyr guramalaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramaklygy üpjün etmekligi başarmaklary üçin hökmanydyr. «Türkmenistanda adwokatura we notariat» atly hukuk dersini çuňňur öwrenmek biziň Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetimiziň talyplary üçin has hem derwaýyşdyr. Sebäbi onda adwokatura, adwokatylyk işi we notariat işler önümçiligine degişli biziň döwrümüzde hereket edýän kanunçylyk, gaýry kadalaşdyryjy-hukuk namalary esasanam, raýatlaryň hukuklaryny we azatlyklaryny goramaklygy üpjün etmegiň hukuk meseleleriniň aýratynlyklary we özboluşlygy, hukuk döwletiniň, türkmen jemgyýetiniň esasy meseleleriniň biri hökmünde şu ders okadylanda giňden beýan edilýär.

«Türkmenistanda adwokatura we notariat» dersiniň ýokary okuw mekdepleriniň talyplaryna okadylmagynda we öwredilmeginde bar bolan käbir aýratynlyklar göz önünde tutulyp, şu okuw-usuly gollanmasy düzüldi.

Tema1.Garassyz,Bitarap Türkmenistanda adwokatura barada düşünje we onuň wezipeleri.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

- 1.Türkmenistan döwletiniň raýatlarynyň hukuk goraglaryny üpjün etmäge we adwokaturanyň işini kämilleşdirmek baradaky syýasaty we onun kanunçylyk üpjünçiligi.
2. Adwokaturanyň döredilişi we ösüşi. Adwokatura barada düşünje.
- 3.Adwokatura we adwokatlyk işi.Adwokatlyk işi hakynda kanunçylyk we adwokatlyk işiniň ýörelgeleri.
- 4.Adwokaturanyň wezipeleri,adwokaturanyň gurallary. we işiniň görnüşleri.

Esasy düşüňjeler:Türkmenistan döwletiniň raýatlarynyň hukuk goraglaryny üpjün etmek,adwokaturanyň işini kämilleşdirmek boýunça syýasat,adwokaturanyň döredilmeginiň aýratynlyklary,adwokaturanyň işiniň özgerişi we ösüşi. adwokatura,adwokaturanyň ygtyýarlyklary we wezipeleri,adwokaturanyň gurallary,adwokaturanyň işini kämilleşdirmek adwokaturanyň kanunçylyk üpjünçiligi.

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Adwokatura barada düşünje.
- 2.Adwokaturanyň döredilişi we ösüşi.
- 3.Adwokaturanyň wezipeleri we onuň işiniň görnüşleri .
- 4.Adwokaturanyň gurallary.

1.Beýik Galkynyşlar eýýamymyzda milli liderimiziň baştutanlygynda döwlet durmuşynyň ähli ugurlarynda gazanylan ösüşler,eýelenýän täze sepgitler Watanymyzyň kuwwatyny artdyryp,ilatymyzyň eşretli ýaşay-şyny üpjün edýär. Aýratyn-da milli kanunçylygymyzyň mundan has-da kämilleşmegine oňaly şertler döredýän özgertmeleriň güneşli diýarymyzy täze belentliklere çykarýandygyny nygtamak gerek.

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhammedowyň parasatly başlangyçlary esasynda ýurdumyz ykdysady özgertmeleri amala aşyrmakda has uly öňegidişliklere eýe boldy.

Bu günki gün beýik Galkynyş eýýamymyzda hormatly Prezidentimiziň başynda durmagy bilen başlanan taryhy özgertmeler diňe bir jemgyýetimizde däl,eýsem-de bolsa, döwlet durmuşynda görüp-eşidilmedik özgerişlikleri dörettdi.Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň täze nusgasy-nyň ilat köpçüligine metbugat serisdeleriniň üsti bilen ýetirilmegi,onuň many-mazmunynyň halkyň baý tejribesi bilen baýlaşmagyna oňaly mümkinçilikleri döredýär.

Esasy Kanunymyzda bellenilişine görä,Türkmenistanyň Prezidenti döwletiň we ýerine ýetiriji häkimiýetiň baştutan-nydyr,Türkmenistanyň in ýokary wezipeli adamydyr,ol Türkmenistanyň döwlet garaşsyzlygynyň we bitaraplyk hukuk ýagdaýynyň, ýurt bütewiliginiň,Konstitusiýanyň we halkara borçnamalaryň berjaý edilmeginiň kepili hökmünde çykyş edýär-- diýlip bellenilýär.Şol bir wagtda-da,kanun çykaryjy häkimiýeti aňladýan Mejlisiň hem-de kazyýet häkimiýetini emele getirýän Ýokary kazyýetiň ygtyýar-

lyklarynyň çäklerini anyk kesgitlemek we häkimiýet şahalarynyň arasynda paýlanylan döwlet ygtyýarlyklaryny deňagramlaşdyrmak arkaly Türkmenistanyň Konstitusíyasýnda döwlet häkimiýetimiziň üç şahasynyň hem öz işlerini özbaşdak amala aşyrmaklary we biri-biri bilen sabyr-takatly işlemekleri,netijede bolsa,Watanyzyň yzygiderli ösüşini gazanmaklary üpjün edilýär.Munuň özi biziň milli kanunçylygymyzyň doly derejede kämillige eýe bolýandygyna şaýatlyk edýär.

Mälim bolşy ýaly,Türkmenistanyň Konstitusíyasynyň kämilleşen görnüşinde beýan edilen YI bölümi kazyýet häkimiýetiniň konstitution esaslaryny kanuny taýdan kadalaşdyrýan hukuk kadalaryny özünde jemleýär.Onda kazyýet häkimiýetiniň raýatlaryň hukuklaryny we azatlyklaryny,kanun tarapyndan goralýan döwlet we jemgyýetçilik bähbitlerini goramaga niýetlenilendigi kesgitlenilýär.Şonuň ýaly-da kazylaryň garaşsyzlygy,kazylaryň eldegrilmesizligi,olaryň diňe kanuna we içki ynam-ygtykadyna tabynlygy,kazyýetlerde işleriň açyk seljerilmegi,işlere kollegial garalmagy,ýaly demokratik,hukuk döwletiniň kazyýet ulgamyna mahsus bolan möhüm ýörelgeler berkidilýär.

Garassyz,baky Bitarap döwletimiziň jemgyýetçilik-syýasy durmuşynda täze galkynyşyň we özgerişň döwri döwam edýär.Ynsan mertebesini ähli zatdan ileri tutýan döwletimizde adam ykbalyna sähelçe-de biparh garalmaýar.Bu alada her bir raýatyň rahat ömür sürüp we erkin zähmet çekip bilmegine gönükdirilen adyl kanunlarymyz arkaly kepillendirilen. Ynsanyň mizemez hukuklary we azatlyklary hem-de beýleki maddy däl

eşretlerini amala aşyrmak we goramak bilen baglanyşykly gatnaşyklar,eger bu gatnaşyklaryň düýp manysyndan başgaça gelip çykmaýan bolsa,rayat kanunlary arkaly düzgünleşdirilýär.

Döwlet gurluşynyň ileri tutulýan ugurlarynda,ilkinji nobatda hem raýatlaryň azatlyklaryny hem kanuny hukuklaryny goramakda, jemgyýetde tertip-düzgüni berkitmekde hukuk goraýjy edaralaryň,şol sanda adwokatularyň önünde uly wezipeler durýar. Kanunçylygyň hem-de tertip-düzgüniň goragynda durmaly hukuk goraýjy edaralaryň işini düýpli gowulandyrmak barada Ýurt Baştutanymyz ençeme tabşyryklar berýär.

Her bir ýurt mizemez kanunlary bilen kämil döwlet bolup biler.Her bir jemgyýet bolsa,şol kanunlaryň berk berjaý edilmegi bilen baglanyşykly kämil jemgyýet bolup bilýär.Şol hem kanunlaryň ýurtda nähili derejede ähmiýetiniň uludygyny äşgär edýär.Adam hukuklarynyň we azatlyklarynyň goragynda duran,oňa mynasyp ýaşaýşy üpjün edýän döwletiň adyl kanunlarydyr.Şonuň üçin gönüden-göni kanun bilen iş salyşýan kanunyň goragynda duran hukuk goraýjy edaralaryň işgärleri üçin halal durmuş ýörelgesi has-da zerurdyr.

Kazyýetde goraglylygy üpjün etmek,şeýle hem raýatlara, guramalara we edaralara ýuridiki kömegiň gaýry görnüşlerini bermek üçin adwokatlar kollegiýalary hereket edýär.Kollegiýalar adwokatlyk işi bilen meşgullanýan şahslaryň meýletin birleşmesi bolup durýar we olar adwokatura hakyndaky düzgünnama esasynda hereket edipdi.

2. Adwokaturanyň döremeginiň we aýaga galmagynyň ýoly çylşyrymly bolupdy, adwokaturanyň dürli görnüşleriniň we usullarynyň gözlegi alnyp barylady, ol adwokaturanyň öňki sosialistik döwründen öň bolan gurluşlaryny göçürmeli dälidi.

Adwokatlar kollegiýalary adwokatlyk işi bilen meşgullanýan şahslaryň meýletin birleşigi bolup, Türkmenistan respublikasynyň Ýokary Soweti tarapyndan tassyklanýan Düzgünnamanyň esasynda hereket edýärdi.

Sud gurluşy hakyndaky kanunçylygyň esaslaryna laýyklykda her soýuz respublika adwokatura hakynda özüniň kadalaşdyryjy-hukuk namasyny kabul etdi. Türkmenistan hem SSR Soýuzynyň düzümine girmek baradaky tekliplere bilen Ýokary Sowete 1925-nji ýylyň martynda ýüz tutdy we şol ýylyň maý aýynyň 13-ne SSSR-iň düzümine goşuldy. Şol döwürden bäri hem Türkmenistanda sowet döwriň çäginde kabul edilen kanunlar hereket etdi.

Adwokaturanyň ösmegindäki täze etap 1977-nji ýylda SSSR-iň, 1978-nji ýylda bolsa TSSR-iň täze konstitusiyalarynyň kabul edilmegi bilen başlanypdy. Adwokaturanyň taryhynda ilkinji gezek onuň ýagdaýy Baş Kanunda kesgitlenilip, onda “Raýatlara we guramalara ýuridiki kömek bermek üçin adwokatlar kollegiýalary hereket edýär. Kanunçylykda göz önünde tutulan halatlarynda ýuridiki kömek raýatlara mugt berilýär.”¹—diýlip, bellenilýärdi.

Şol düzgünleriň esasynda 1979-njy ýylyň 30-njy noýabrynda “SSSR-de adwokatura hakynda”¹ SSSR-iň ý.

Kanuny kabul edildi.Şonuň esasynda her bir soýuz respublikada adwokatura hakynda öz kanuny kabul edildi. Türkmenistanda bolsa, “Türkmenistan SSR-niň adwokaturasy hakynda” Düzgünnama 1981-nji ýylyň 14-nji maýynda kabul edilipdi.”

1981-nji ýylyň 14-nji maýynda kabul edilen “Türkmenistanyň adwokaturasy hakyndaky Düzgünmanyň” 1-nji maddasynda “Türkmenistanyň adwokaturasy raýatlaryň we guramalaryň hukuklarynyň we kanuny bähbitleriniň goralmagyna,adylkazyýetligiň amala aşyrylmagyna,kanunçylygyň berjaý edilmegine we pugtalandyrylmagyna, raýatlaryň kanunlary takyk we gyşarnyksyz ýerine ýetirmek, halkyň emlägine aýawly garamak,zähmet düzgün-nyzamyny berjaý etmek, beýleki adamlaryň hukuklaryny,namysyny we mertebesini, umumy-ýaşaýş kadalaryny hormatlamak ruhunda terbiýelenmegine ýardam edýär”²--diýlip belenilýärdi.

2010-njy ýylyň 19-njy maýynda “Adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň täze kanunynyň kabul edilmegi bilen adwokaturanyň we adwokatlaryň işiniň,adwokatlaryň özlerine ýuridiki kömek üçin ýüz tutýan müşderilere ýuridik kömegi bermeginiň hil derejesini täze, has kämil ýokary basgançaga çykardy.

Adwokatura-ol hukuk meseleleri boýunça maslahatlar bermek,dürli görnüşli resminamalaryň we iş kagyzlarynyň

1.“SSSR-de adwokatura hakynda” SSSR-iň Kanuny.1979

2. “Türkmenistan SSR-niň adwokaturasy hakynda” Düzgünnama 1981 ý.

düzülmegi, jenaýat işleri boýunça kazyýetde goralmagy we raýat işleri boýunça wekilçiligi amala aşyrmak ýoly bilen ilata we edaralara kanun esasynda ýuridiki kömek bermäge niýetlenilen özbaşdak dolandyrylýan jemgyýetçilik guramasydyr.

Türkmenistanyň adwokaturasy hukuk goraýjy edaralaryň we guramalaryň arasynda möhüm orny eýeleýär. Ine şonuň üçin hem Türkmenistanyň adwokaturasynyň hukuk ýagdaýynyň Türkmenistanyň Konstitusiyasynda beýleki hukuk goraýjy edaralary bolan–kazyýet, prokuratura, Arbitraž kazyýeti bilen bir hatarda kesgitlenilýändigini bellemek gerek.

Türkmenistanyň Konstitusiyasy kazyýet iş ýöredişiniň islendik stadiýasynda ýuridiki kömege hukugy berkidýär. Günälenýäniň goralmaga hukugy adyl kazyýetligiň ýörelgeleriniň biri hökmünde biziň ýurdumyzda adwokaturanyň hem ornuny ýokarlandyrýar. Türkmenistanyň Konstitusiyasynyň täze rejelenen redaksiýasyna esaslanyp, 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilen ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň täze kanunynyň 1-nji maddasynyň 1-nji bendinde bu düşünje häzirki döwrüň talabyna laýyk we has kämilleşen görnüşde berilýär. Şoňa görä, adwokatura raýat jemgyýetiniň hukuk instituty bolup durýan we döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralarynyň ulgamyna girmeyän, adwokaturanyň adwokatlyk işini amala aşyrmak maksady bilen döredilen we öz-özünü dolandyrmak ýörelgelerine eýerýän professional birleşigidir.

3.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 1-nji maddasyna görä,adwokatura raýat jemgyýetiniň hukuk instituty bolup durýar we döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralarynyň ulgamyna girmeyän, adwokatlaryň adwokatlyk işini guramak maksady bilen döredilen we öz-özünü dolandyrmak ýörelgelerine eýerýän professional birleşigidir.

Adwokatlyk işi adam hukuklaryny we azatlyklaryny, ýuridik şahslaryň kanuny bähbitlerini goramak,jemgyýetde kanunylygyň berjaý edilmegine we pugtalandyrylmagyna ýardam bermek maksady bilen adwokatyň kanunda bellenen tertipde berýän professional ýuridik kömegi bolup durýar.

Adwokatlyk işi telekeçilik işi dældigi sebäpli adwokatyň ýuridik kömek bermek bilen alýan tölegi onuň zähmet hak tölegi bolýar.Ýuridik şahslaryň ýuridik gulluklarynyň işgärleriniň,döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralarynyň işgärleriniň hem-de döwlet kepillendirişleriniň berýän ýuridik kömegi adwokatlyk işine degişli bolmaýar.¹

Adwokatura we adwokatlyk işi hakynda kanunçylyk Türkmenistanyň Konsitusiýasyna esaslanýar we ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunundan hem-de adwokatlyk işini düzgünleşdirýän beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan ybarat bolýar. Fiziki we ýuridiki şahslaryň işleri boýunça adwokats tarapyndan goraglylyk ýa-da wekilçilik

1.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanuny.Aşgabat.,2010 ý.

edilende, adwokatlaryň iş ýörediş hukuklary we borçlary Türkmenistanyň deňişli kanunçylygy bilen kesgitlenilýär.

Adwokat öz adwokatlyk işini amala aşyranýnda anyk ýörelgelere esaslanýar. Şonuň üçin, "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunyň 3-nji maddasynda şol ýörelgeleriň şulardan ybaratdygy nygtalyp geçilýär:

- 1) kanunçylygyň, garaşsyzlygyň, öz-özüňi dolandyryşyň, şeýle hem deň hukuklylygyň amala aşyrylmagyndan;
- 2) professional ýuridik kömegi almaga bolan konstitution hukugynyň amala aşyrylmagyna, taraplaryň deňligi we bäsdeşligi esasynda amala aşyrylýan adylkazyýetlige ygtyýarlylygyndan;
- 3) adwokatyň ýuridik kömeginiň hemmeler üçin elýeterli bolmagyndan;
- 4) adwokatlyk işiniň Türkmenistanyň kanunçylygynda gadagan edilmedik usullar we serişdeler arkaly amala aşyrylmagyndan;
- 5) adwokatyň işine Türkmenistanyň kanunçylygynda gös-göni döz önünde tutulan halatlarda başga ýagdaýlarda gatnyşylmagyna ýol berilmezliginden;
- 6) adwokatlyk işiniň ahlak kadalaryna laýyk alnyp barylmagyndan, adwokatlyk etikasynyň berjaý edilmeginden, we adwokatlyk syrynyň saklanylmagynyň üpjün edilmeginden.

4. Adwokaturanyň wezipeleri şulardan ybaratdyr:

- raýatlaryň we guramalaryň hukuklarynyň we kanuny bähbitleriniň goralmagyna goldaw bermek;
- adyl kazyýetliligiň amala aşyrylmagyna, kanunçylygyň

berjaý edilmegine we berkidilmegine goldaw bermek;

-raýatlaryň kanunlaryň dogry we üýtgewsiz, gaýragoýulmasyz ýerine ýetirilmegi ruhunda terbiýelenmegi, halk emlägine aýawly garamak, zähmet tertip-düzgüniniň berjaý edilmegi, gaýry şahslaryň hukuklaryna, abraýyna we mertebesine, umumyýaşayyş kadalaryna hormat goýmak ruhunda terbiýelemäge goldaw bermek.

Guramaçylyk taýdan adwokatura kollegiýalar boýunça guralan. Adwokatlar kollegiýalary adwokatlyk işi bilen iş salyşýan şahslaryň meýletin birleşmeleri bolup durýandyr. Adwokatlar kollegiýalary ýuridik tarap hasap edilýär. Şonuň üçin, adwokatlar kollegiýalarynyň öz ady ýazylan tegelek möhüri we möhühçesi bolýar

Adwokatlar kollegiýasynyň ýokary edarasy ***kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnagydyr***, onuň ýerine ýetiriji edarasy--***prezidiumdyr***, gözegçilik ediji-derňew edarasy bolsa, ***derňew topary(komissiýasy)*** bolup durýandyr.

Adwokatlar kollegiýasy ýokary ýuridiki bilimi bolan adamlardan ybarat bolan guramaçylyk toparynyň arzasy boýunça ýa-da häkimligiň inisiatiwasy (meýli) boýunça döredilýär. Adwokatlar kollegiýasyny döretmek hakyndaky teklip Türkmenistanyň Adalat ministrligine iberilýär. Adalat ministrligi şol teklip bilen ylalaşandan soň, ony tassyklamak we hasaba almak üçin weläýat hakimligine berýär--diýlip, “Türkmenistanyň adwokaturasy hakynda” Düzgünnamanyň 3-nji maddasynda bellenişler geçirilýärdi. Bu kada 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilen “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanunynda häzirki döwrüň talabyna laýyk täzeden

işlenilip,özgerdilip,has kāmilleşdirilen görnüşde getiril-
ýändir. Ol barada biz adwokatlar kollegiýasyna degişli
bolan 2-nji temada gürrüň ederis.

Tema 2.Adwokatlar kollegiýalary we olaryň edaralary.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

- 1.Türkmenistanda adwokatlar kollegiýalary we onuň edaralary.
- 2.Adwokatlar kollegiýalarynyň agzalarynyň hukuklary we borçlary.
- 3.Adwokatlar kollegiýalarynyň agzalarynyň umumy ýygnaýy we onuň ygtyýarlygy.
- 4.Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy we onuň ygtyýarlygy.Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň hukuklary we borçlary.
- 5.Adwokatlar kollegiýasynyň derňew toparyny saýlamagyň tertibi we onuň ygtyýarlygy.
- 6.Adwokatlaryň konferensiýasy, onuň ygtyýarlyklary.

Esasy düşüňjeler:Adwokatlar kollegiýalary we onuň edaralary,adwokatlar kollegiýalarynyň agzalary,adwokatlar kollegiýalarynyň agzalarynyň hukuklary,adwokatlar kollegiýalarynyň agzalarynyň borçlary adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýy we onuň ygtyýarlygy,adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy we onuň ygtyýarlygy,Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy we onuň ygtyýarlygy,adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň hukuklary we borçlary, adwokatlar kollegiýasynyň derňew toparyny saýlamagyň tertibi we onuň ygtyýarlygy,adwokatlaryň konferensiýasy, onuň ygtyý-

ýarlyklary, “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanuny, adwokatlaryň hukuklary we borçlary.

Ýazuw işleriň sanawy:

1. Adwokatlar kollegiýalary we onuň edaralary.
2. Adwokatlar kollegiýalarynyň agzalarynyň hukuklary we ygtyýarlyklary.
3. Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnagy we onuň ygtyýarlygy.
4. Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy we onuň ygtyýarlygy.
5. Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy we onuň ygtyýarlygy.
6. Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň hukuklary we borçlary.
7. Adwokatlar kollegiýasynyň derňew toparyny saýlamagyň tertibi we onuň ygtyýarlygy.
8. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanuny we onuň hukuk esaslary.
9. Adwokatlaryň hukuklary we borçlary.
10. Adwokatlaryň konferensiýsy, onuň ygtyýarlyklary.

1. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 19-njy maddasynyň 2-nji bendine laýyklykda, welaýat, welaýat hukukly şäher

adwokatlar kollegiýasy fiziki we ýuridiki şahslara kämil ýuridik kömegi bermek, adwokatlaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini aramak hem-de goramak, “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanununda bellenen beýleki wezipeleri ýerine ýetirmek üçin döredilýän, adwokatlaryň garaşsyz, professional, öz-özünü dolandyryan we öz-özünü maliýeleşdirýän jemgyýetçilik birleşigi bolup durýar.

“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 19-njy maddasynyň 1-nji bendine görä, her bir welaýatyň, welaýat hukukly şäheriň çäginde hukuk kömegini bermäge ygtyýnamany alan şahslaryň başlangyjy bilen adwokatlar kollegiýasynyň biri döredilip we hereket edip biler.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy telekeçi däl ýuridik şahs bolup, onuň amala aşyrylan işi peýda almak maksady bilen bagly däldir. Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasyny döretmek üçin döwlet edaralarynyň ýörite rugsady talap edilmeýär. Esaslandyryjylaryň başlangyjy bilen welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýy çagyrylýar, onda Tertipnama kabul edilýär hem-de adwokatlar kollegiýasynyň dolandyryş edaralary saýlanylýar. Ýerli ýerine ýetiriji häkimiýet edaralary adwokatlar kollegiýasynyň döredilmegine we işine ýardam bermelidir.¹

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy

1. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat, 2010 ý.

Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde Türkmenistanyň Adalat ministrliği tarapyndan hasaba alynmaga degişlidir. Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy Türkmenistanyň Adalat ministrliğinde hasaba alynandan we Ýuridik şahslaryň ýeke-täk döwlet sanawyna ol barada maglumatlar bellenen tertipde girizilenden soň, ýuridik şahsyň hukuklylygyna eýe bolýar. Adwokatlar kollegiýasyny hasaba almakdan ýüz dönderilmegi bir aýyň dowamynda kazyýete şikaýat edilip bilner.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy özüniň adyna onuň döredilýän çägendäki dolandyryş-çäk düzüminiň adyny goýmalydyr.

2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilen “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanuny welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasyna agzalygyň kadalaryny hem berkidýär. Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň düzüminde adwokatlyk işi bilen meşgullanmaga bolan hukuk “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan talaplara laýyk gelýän şahslarda döreýär. Adwokatlar kollegiýasynyň agzasy kollegiýanyň Tertipnamasyny ykrar etmelidir.

Adwokat welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasyndan çykarylan, ýöne, hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamasyny ýitirmeýän ýagdaýynda, kollegiýadan çykarylanyna alty aý geçenden soň, kollegiýanyň agzaly-

gyna täzeden kabuk edilip bilner.Şol döwürde oňa adwokatlyk işini amala aşyrmak gadagan edilýär.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzasynyň hukuklary we borçlary“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda,onuň 27-28-nji maddalarynda öz beýanyyny tapýar.

2.Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň şulara hukuklary bardyr:

- a)kollegiýa,onuň edaralary we wezipeli adamlary tarapyndan berilýän hünär kömeginden, ýardamynyndan we goragyndan peýdalanmaga;
- b)adwokatlar kollegiýasynyň edaralaryna saýlamaga we saýlanmaga;
- ç)adwokatlar kollegiýasynyň edaralarynyň önünde onuň işine degişli meseleleri goýmaga,kollegiýanyň we onuň edaralarynyň işini kämilleşdirmek boýunça teklipleri girizmäge,ýüze çykýan meseleleri ara alyp maslahatlaşmaga we çözgütleri kabul etmäge gatnaşmaga,adwokatlar kollegiýalarynyň edaralarynyň wezipeli adamlaryndan olaryň işi barada resminamalaryň we maglumatlaryň berilmegini talap etmäge;
- d)kollegiýanyň edarasy tarapyndan özüniň işi we özüni alyp barşy barlanylan we ara alyp maslahatlaşylan halatlaryň ählisine hut özi gatnaşmaga;
- e)adwokatlar kollegiýasynyň emläginden we maglumat-habar beriş gollaryndan onuň Tertipnamasynda kesgitlenilýän tertipde we şertlerde peýdalanmaga;

ž) kollegiýanyň düzüminden öz islegi boýunça çykmaga.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasynyň agzalary özleriniň hukuklary we borçlary boýunça deňdirler.¹

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasynyň agzasynyň “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 14-nji maddasynda göz önünde tutulan adwokatyň umumy borçlaryndan başga-da şeýle borçlary bardyr:

- a) adwokatlary kollegiýasynyň Tertipnamasynyň talaplaryny berjaý etmäge;
- b) adwokatlary kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağını we onuň edaralarynyň çözgütlerini ýerine ýetirmäge;
- ç)kollegiýanyň emlägini aýawly saklamaga;
- d)wagtynda agzalyk tölegini tölemäge;
- e)adwokatlary kollegiýasynyň prezidiumyna öz işleri barada hasabat bermäge.

3.Önem belläp geçişimiz ýaly,adwokatlary kollegiýalary yuridik tarap hasap edilip,adwokatlary kollegiýalarynyň öz ady ýazylan tegelek möhüri we şampy bolýar. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 21-nji maddasynda adwokatlary kollegiýalarynyň ýokary edarasy—*kollegiýanyň umumy ýygnaгыdyr*, onuň ýerine ýetiriji edarasy — *kollegiýanyň*

1.“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat,2010 ý.

presidiumydyr, gözegçilik ediji - derňew edarasy bolsa, *derňew toparydyr*. Şol kanunyň 21-nji maddasynyň 2-nji bendine görä, Tertipnamada göz önünde tutulan halatlarda welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynda adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnagy tarapyndan kabul edilen düzgünler esasynda hereket edýän beýleki edaralar hem döredilip bilner.

Kollegiýanyň umumy ýygnagy welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy tarapyndan agzalarynyň ýylda azyndan bir gezek çagyrylýandygy hakynda. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 22-nji maddasynyň 4-nji bendinde nygtalyp geçilýär. Umumy ýygnaga welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy sanynyň azyndan üçden iki bölegi gatnaşan mahalynda umumy ýygnagyň çözgütleri kabul etmäge ol doly hukukly hasap edilýär. Umumy ýygnagyň ähli meseleler boýunça çözgütleri umumy ýygnaga gatnaşýan adwokatlaryň sesleriniň köplügi bilen kabul edilýär. Derňew toparynyň ýa-da kollegiýasynyň agzalarynyň umumy sanynyň azyndan üçden bir böleginiň talap etmegi boýunça adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygy otuz günün dowamynda nobatdab daşary umumy ýygnagy çagyrmaga borçludur.

“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda, welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasynda kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnagyň beýleki meselelere

garamak we çözgüt kabul etmek mümkinçiligi hem göz önünde tutulyp bilinjekdigi hakynda hem nygtalyp geçilýar.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň umumy ýygnaýyň (konferensiýanyň), prezidiumynyň we derňew toparynyň ygtyýarlyklary,adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň hukuklary we borçlary.“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanuny bilen kesgitlenýär.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyň kollegiýanyň işiniň islendik meselelerini çözmäge hukugy bardyr. Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyň fiziki we ýuridiki şahslara ýuridiki kömek bermek boýunça kollegiýanyň işini guramakda we ýöretmekde, adwokatlaryň öz wezipelerini ýerine ýetirişine gözegçilik etmek meselelerinde bitirýän işleri uly ähmiýete eýedir we bu işde onuň aýratyn orny bardyr.Şonuň üçin indi,adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyň ygtyýarlyklarynyň öwrenilmegine,özleşdirilmegine we seljerilmegine girişmek zerurlygy ýüze çykýar. Şeýlelik bilen,adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyň ygtyýarlyklarynyň özleşdirilmegine we seljerilmegine bagyşlanan 4-nji soraga geçeliň!

4.Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyň aýratyn ygtyýarlyklary onuň işinde wajyp orny eýeleýär.Ýöne onuň özleşdirilmegine we seljerilmegine geçmezden öň adwokatlar kollegiýasynyň

agzalarynyň umumy ýygnaýynyň esasy ygtyýarlyklarynyň nämelerden ybaratdygyny özleşdirmek zerurdyr.

“Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk isi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 23-nji maddasyna laýyklykda, ***adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň ygtyýarlaryna bolsa, şu aşakda agzalyp geçiljekler degişlidir :***

1. Fiziki we ýuridiki şahslara ýuridiki kömek bermek boýunça adwokatlar kollegiýasynyň işini guraýar;
2. umumy ýygnaýy çagyýar, umumy ýygnaýyň çözümleriniň ýerine ýetirilmegini guraýar;
3. adwokatlaryň hünär we beýleki hukuklaryny we bähbitlerini goraýar;
4. Türkmenistanyň kanunçylygy bilen kesgitlenilen tertipde hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama alan şahslary adwokatlar kollegiýasynyň agzalygyna kabul edýär, adwokatlar kollegiýasynyň agzalygynyňdan çykarýar, adwokatlaryň hünär tälim alyjylarynyň taýýarlygyny guraýar;
5. adwokatlara işde gazanan üstünlikleri üçin höweslendirme çärelerini ulanýar;
6. adwokatlaryň hereketleri barada fiziki we ýuridiki şahslardan gelip gowşan şikaýatlary (tekliplamalary) barlamak boýunça işleri guraýar;
7. adwokatlaryň düzgün-nyzamy bozandyklary hakyndaky maglumatlara seredýär we düzgün-nyzam temmisini berýär;
8. adwokatlaryň hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamalaryny ýatyrmak barada towakganama gozgaýar;

- 9.adwokatlaryň hünär derejesini ýokarlandyrmak işini guraýar;
- 10.Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde adwokatlaryň hünär taýýarlyklylygynyň hünär synagyny geçirýär;
- 11.adwokatlaryň oňyn iş tejribesini öwrenýär, umumylaşdyrýar we ony Türkmenistanyň Adalat ministrligi bilen bilelikde ýaýradýar;
- 12.kodifikasiýa işini guraýar,Türkmenistanyň Adalat ministrligi bilen bilelikde adwokatlyk işiniň meseleleri boýunça usuly gollanmalary,teklipleri işläp taýýarlaýar we neşir edýär;
- 13.ýuridik maslahathanalarynyň müdirlerini wezipä belleýär we wezipesinden boşadýar;
- 14.görnüşi Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan tassyklanylan adwokatlyk şahsyýetnamasyny berýär;
- 15.adwokatlaryň kollegiýasynyň serişdelerine Tertipnama we umumy ýygnaç tarapyndan kesgitlenilen tertipde erk edýär;
- 16.buhgalteriýa hasabatynyň ,maliýe we statistik hasabatlylygyň hem-de iş ýöredişiň alnyp barlyşyny guraýar;
- 17.adwokatlaryň kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaçynyň aýratyn ygtyýarlaryna degişli meselelerden başga,adwokatlaryň kollegiýasynyň işiniň beýleki meselelerini çözüär.!

Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýynyň aýratyn ygtyýarlyklaryna şular degişlidir :

- 1)adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasyny we oňa üýtgetmeler girizmak hakyndaky çözümleri kabul etmek;
- 2)prezidiumyň,dernew toparynyň agzalarynyň sanyny kesgitlemek,olary saýlamak we olaryň hasabatlaryny diňlemek;
- 3)Tertipnamada göz önünde tutulan beýleki edaralary döretmek we olaryň ýolbaşçylaryny saýlamak,şol edaralar hakyndaky düzgünnamalary tassyklamak;
- 4)ýuridik maslahathanalary döretmek;
- 5) adwokatlar kollegiýasynyň edaralarynyň işi hakynda adwokatlar kollegiýasynyň ýolbaşçylarynyň we işgärleriniň hasabatlaryny diňlemek we olaryň işine baha bermek;
- 6)adwokatlar kollegiýasynyň serişdeleriniň emele gelmeginiň tertibini ýuridik maslahathanalarynyň adwokatlary we kollegiýanyň beýleki agzalary üçin aýratynlykda kesgitlemek;
- 7)adwokatlar kollegiýasynyň emlägini dolandyrmagyň we erk etmegiň tertibini kesgitlemek;
- 8)adwokatlar kollegiýasynyň wezipe birliginiň düzümini, girdeýjileriň we çykdaýjylaryň smetasyny tassyklamak;
- 9)adwokatlar kollegiýasynyň edaralarynyň, ýolbaşçylarynyň çözümlerine adwokatlar we raýatlar tarapyndan edilen şikâýatlara garamak;
- 10)adwokatlar kollegiýasynyň edaralarynyň ýolbaşçyla-

ryny we agzalaryny möhletinden öň yzyna çagyrmak.¹

Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağynyň prezidiumynyň we derňew toparynyň bildirilen ynamy ödemedik agzalaryny möhletden öň yzyna çagyrmaga haky bardyr.

Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağynyň kararyna adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağy tarapyndan täzeden seredilip bilner

Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağy tarapyndan ýaşyryn ses bermek arkaly üç ýyl möhlet bilen saýlanýar. Prezidiumyň agzalygyna kollegiýada azyndan baş ýyl agzalygy bolan adwokatlar aýlanyp bilner.

Prezidiumyň san düzumi adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnağy tarapyndan kesgitlenilýär. Ses bermäge gatnaşýan adwokatlaryň sesleriniň köpüsini alan dalaşgärler prezidiumyň düzümine saýlanan hasap edilýär. Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy açyk ses bermek arkaly öz düzüminden başlyk we başlygyň orunbasaryny saýlaýarlar.

Kollegiýanyň prezidiumynyň ýanynda adwokatlaryň ýada beýleki adamlaryň arasyndan kollegiýanyň üstüne ýüklenýän wezipeleri çözmekde jemgyýetçilik başlangyçlary esasynda işläp, kollegiýanyň prezidiumyna kömek berýän edaralar döredilip bilner. Adwokatlar kollegiýasynyň

1. Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kodeksi. Aşgabat., 2009 ý.

prezidiumy özüniň mejlislerini prezidiumyň agzalarynyň azyndan ýarysy gatnaşan mahalynda geçirýär.

Prezidiumyň kollegiýa kabul etmek, ondan aýyrmak we çykarmak meselelerine prezidiumyň agzalarynyň düzüminiň azyndan üçden iki bölegi mejlise gatnaşan mahalynda garamaga haky bardyr. Kararlar sesleriň köplügi bilen kabul edilýär. Sesler deň gelende ara alnyp maslahatlaşylýan meselä garamak prezidiumyň nobatdaky mejlisine geçirilýär, şunda prezidiumyň öňki gezek gatnaşmadyk agzalary hem çagyrylýar.

Adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň kararyna prezidiumyň hut özi tarapyndan ýa-da adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýy tarapyndan täzeden garalyp bilner.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlyklygyna, saýlanylan gününe çenli adwokatlar kollegiýasynda azyndan baş ýyl agza bolup duran adwokat saýlanylyp bilner.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasyna laýyklykda, ***adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň şulary etmäge hukugy bardyr*** (24 m.):

1) prezidiumyň işini guramaga, onuň mejlislerine Ýolbaşçylyk etmäge we prezidiumyň, kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnaýynyň çözgütleriniň ýerine ýetirilişine gözegçilik etmäge;

2) prezidiumda garamak üçin degişli meseleleri taýýarlamaga we olary prezidiumyň garamagyna hödürlemäge;

- 3)prezidiumyň işine ýolbaşçylyk etmäge, kolle-
giýanyň edaralaryna işgärleri kabul etmäge we
olary işden boşatmagy amala aşyrmaga;
- 4)adwokatlaryň hereketlerine edilen şikaýatlaryň
barlagyny guramaga hem-de prezidiumyň garama-
gyna degişli teklipleri girizmäge;
- 5)döwlet edaralarynda,jemgyýetçilik birleşiklerinde,
beýleki guramalarda we edaralarda adwokatlar
kollegiýasyna wekilçilik etmäge;

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar
kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň başga
ygtyýarlyklary adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasy
arkaly kesgitlenilýär.

**5.Welaýat,welaýat hukukly şäher *adwokatlar
kollegiýasynyň derňew topary*** şol adwokatlar
kollegiýasynyň gözegçi derňew edarasy hasaplanylýar.
Derňew topary adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň
umumy ýygnagy tarapyndan gizlin ses bermek arkaly üç
ýyl möhlete saýlanylýar.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar
kollegiýasynyň derňew topary öz düzüminden açyk ses
bermek arkaly derňew toparynyň başlygyny saýlaýar.
Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň
derňew topary adwokatlar kollegiýasynyň maliýe-hojalyk
işine derňew geçirýär.

Ses bermäge gatnaşan adwokatlaryň sesleriň köpüsini
alan dalaşgärler saýlanan hasap edilýär.Derňew toparynyň
çykyp giden agzalarynyň ýerine agzalary saýlamak işi
adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň nobatdaky umumy

ýygnygynda “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanunynda bellenen tertipde amala aşyrylýar.

6. Raýatlara we guramalara ýuridik kömek bermek üçin zerur bolan mahalynda Türkmenistanyň adwokatlarynyň konferensiýasy döredilip bilner. Şu adwokatlaryň konferensiýasyny guramagyň tertibiniň hem-de olaryň işiniň aýratynlyklary “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda bellenilýär.

Türkmenistanyň adwokatlarynyň konferensiýasy Türkmenistanyň adwokatlarynyň wekilleriniň ýygnaýy bolup durýar, ol zerur bolşuna görä, azyndan iki ýylda bir gezek welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň umumy ýygnaýynyň başlangyjy bilen çagyrylyp bilner. Adwokatlarynyň konferensiýasy adwokatlyk işiniň has möhüm meselelerini alyp maslahatlaşmaga, adwokatlaryň işiniň hilini ýokarlandyrmagyň, adwokatlaryň hünär tälim alyjylarynyň hünär tälimini almagynyň tertibiniň we şertleriniň esasy ugurlaryny kesgitlemäge, adwokatlyk etikasyny, welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň mysaly Tertipnamasyny işläp düzmäge, adwokatlar kollegiýalarynyň Tertipnamalaryna üýtgetmeleri we goşmaçalary girizmek boýunça maslahatlary bermäge, adwokatlyk işiniň oňyn tejribesini ýaýratmak barada çözümleri kabul etmäge ygtyýarlydyr.¹

1. “Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat, 2010 ý.

Türkmenistanyň adwokatlar konferensiýasynyň adwokatlyk işine degişli kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň taslamalaryny taýýarlamak üçin işçi toparlaryny döretmäge hukugy bardyr.

Türkmenistanyň adwokatlar konferensiýasyna hukuk goraýjy we beýleki döwlet edaralarynyň işgärleri, jemgyýetçilik berleşikleriň wekilleri, şonuň ýaly-da hukukçy-alymlar hem çagyrylyp bilner. Türkmenistanyň adwokatlar konferensiýasyny çagyrmagyň we onuň işiniň, oňa wekilçiligiň tertibi öz tassyklaýan Düzgün-namasy bilen kesgitlenilýär.

Tema 3.Ýuridik maslahathanalary. Adwokatlyp işi.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

- 1.Ýuridik maslahathanalar barada düşünje.Ýuridik maslahathanalaryň müdiriniň hukuklary we borçlary.
- 2.Adwokat hakynda düşünje.Adwokatyň hukuk ýagdaýy,onuň ygtyýarlyklary.
- 3.Hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnama. Hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnamanyň togtadylmagy we ýatyrylmagy.
- 4.Adwokatlyk işini bilelikde we özbaşdak amala aşyrmak. Adwokatyň hünär tälim alyşy.
- 5.Adwokatlyk işiniň kepillikleri we onuň özboluşlylygy.

Esasy düşüňjeler: ýuridik maslahathanalar barada düşünje,ýuridik maslahathanalaryň müdiriniň hukuklary we borçlary,ýuridik maslahathanalaryň ygtyýarlyklary, adwokat hakynda düşünje,adwokatyň hukuk ýagdaýy,onuň ygtyýarlyklary, hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnama,hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnamanyň togtadylmagy we ýatyrylmagy,adwokatlyk işini bilelikde we özbaşdak amala aşyrmak, adwokatyň hünär tälim alyşy,adwokatlyk işiniň kepillikleri we onuň özboluşlylygy,

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Ýuridik maslahathanalar barada düşünje.
- 2.Ýuridik maslahathanalaryň müdiriniň hukuklary we borçlary.
- 3.Adwokatlaryň raýatlara we guramalara berýän ýuridik kömeginiň görnüşleri.
- 4.Ýuridik maslahathanalaryň ygtyýarlyklary we hukuk ýagdaýy.
- 5.Adwokat hakynda düşünje.Adwokatyň hukuk ýagdaýy,onuň ygtyýarlyklary.
- 6.Hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnama.Hukuk kömegini bermäge berilen ygtyýarnamanyň togtadylmagy we ýatyrylmagy.
- 7.Adwokatlyk işini bilelikde we özbaşdak amala aşyrmak.Adwokatyň hünär tälim alyşy.
- 8.Adwokatlyk işiniň kepillikleri we onuň özboluşlylygy.

1.Ýuridik kömek bermek işini guramak maksady bilen welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy etraplarda,etrap hukukly şäherlerde ýuridik maslahathanalary döredýär.

Ýuridik maslahathanasynyň ýerleşmeli ýerini ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda”Türkmenistanyň kanunynyň 29-njy maddasyna görä,welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýa-

synyň prezidiumy ýerli ýerine ýetiriji häkimiýet edarasy bilen ylalaşyp kesgitleýär.¹

Ýuridik maslahathana welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň düzümi bölegi bolup durýar. Ýuridik maslahathananyň öz ady we haýsy adwokatlar kollegiýasyna degişlilik,ýuridik kömek bermegi guramak üçin zerur bolan beýleki tapawutlandyryjy alamatlary aňladylan tegelek möhri we möhürçesi bolýar.Ýuridik maslahathana kollegiýanyň umumy ýygnaýy tarapyndan kabul edilen Düzgünnama esasynda hereket edýär.

Ýuridik maslahathana welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy tarapyndan wezipä belenilýän we wezipesinden boşadylýan müdir ýolbaşçylyk edýär.

Ýuridik maslahathanasynyň müdiriniň şular ýaly hukuklary we borçlary bardyr:

1. ýuridik maslahathanasynyň işini guramak;
- 2.ýuridik kömek bermek hakynda raýatlar bilen ylalaşyklar baglaşmak hem-de ýuridik hyzmat etmek üçin kärhanalar,edaralar we guramalar bilen şertnamalar baglaşmak;
- 3.adwokatlary deslapky derňew edaralarynyň we kazyýetiň talap etmegi boýunça akláýyş işini amala aşyrmak üçin bellemek;
- 4.adwokatlaryň professional ussatlygyny hem-de oňa raýatlaryň şahsy ýüzlenmelerini nazarda

1."Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat.,2010 ý.

tutup,işi adwokatlaryň arasynda paýlamak,şunda,ol adwokatlaryň biriniň işiniň aşa agdyk bolmagyna beýleki biriniň bolsa işiniň ýeterlik bolmazlygyna ýol bermeli däl;dir;

5.instruksiya laýyklykda adwokatlaryň ýerine ýetirýän işi üçin hak tölemegiň möçberini bellemek, şeýle hem ýuridik kömek üçin hak tölemekden boşatmak. Adwokatlaryň zähmetine hak tölemek tertibiniň berjaý edilişine gözegçilik etmek;

6.adwokatlaryň işiniň hiline,hünär tälim alynşynyň geçişine gözegçilik etmek we olaryň işiniň hilini gowulandyrmaga gönükdirilen çäreleri durmuşa geçirmek;

7.içki zähmet tertip-düzgün kadalaryny adwokatlaryň berjaý etmeklerini üpjün etmek;

8.adwokatlary höweslendirmek hakynda prezidiumyň önünde mesele gozgamak;

9.adwokatlaryň hereketi barada edilen şikaýatlara garamak,etmiş eden adwokatlary düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekmek hakynda we "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan esaslara görä adwokatlary kollegiýasyndan çykarmak hakynda kollegiýanyň prezidiumynyň önünde mesele goýmak;

10.adwokatlaryň we hünär tälim alyjylaryň ideýasyýasy derejesini hem-de professionallygyny ýokarlandyrmak barada çäreleri geçirmek;

11.kanunlar we kazyýet tejribeligi barada düşündiriş işiniň ýöredilmegini guramak;

12.hukuk wagyz-nesihatyny alyp barmak we ilata kanunlary düşündirmek işine adwokatlaryň gatnaşmagyny guramak;

13.tehniki personal işgärlerini ýuridik maslahathanasyna işe kabul etmek we olary işden çykarmak;

14.smeta laýyklykda hukuk maslahathanasynyň serişdelerine ygtyýar etmek;

15.bellenen formalar boýunça statistiki we maliýe hasabatyny ýöretmek.

Ýuridik maslahathanasy adwokatlar kollegiýasynyň resmi edarasy hökmünde dürli güwänamalary,häsiýetnamalary, ýuridik maslahathanasynyň adwokatlarynyň alyp barýan işleri boýunça kagyzlary sorap almaga hukugy bardyr.Dürli wezipeli şahslar we guramalar ýuridik maslahathanasynyň talap etmegi boýunça zerur bolan maglumatlary bermäge borçludylar.

2.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 8-nji maddasyna görä,Türkmenistanda ýokary ýuridik bilimli, adwokatlyk statusyna eýe bolan we şu kanunyň 1-nji maddasynyň ikinji böleginde göz önünde tutulan hereketleri amala aşyrýan,Türkmenistanda hemişelik ýaşaýan Türkmenistanyň raýaty adwokat bolup biler.Adwokat hukuk meseleleri boýunça garaşsyz maslahatçydyr.

Adwokata mugallymçylykdan,döredijilik we ylmy-barlag işlerinden, döwlet gullugynda durmak we başga tölegli işlerde işlemek gadahandyр. Düzgün-nyzam temmisi ulanylýan etmiş edenligi üçin kazyýet hem-de hukuk

goraýjy edaralardan işden boşadylan adam,boşadylan gününden başlap bir ýylyň dowamynda,şeýle-de Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenilen tertipde jenaýat edenligi üçin iş kesilenlik aýyby öz-özünden aýyrylmadyk ýa-da aýyrylmadyk hem-de kämillik ukyby ýok ýa-da kämillik ukyby cäkli diýlip ykrar edilen,şeýle hem adwokatlyk işi bilen bir ýere sygyşmaýan hereketleri edenligi üçin adwokatlary kollegiýasynyň düzüminden çykarylan ýa-da hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamadan mahrum edilen şahs adwokat bolup bilmez.

3.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanununda adwokatlyk işini bilelikde amala aşyrmak mümkinçiliginiň hem göz önünde tutulýandygy bellenilip geçilýär.Şonda bellenilişine görä, welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýalarynyň ýuridik maslahathanalarynda işlemeýän adwokatlary fiziki we ýuridiki şahslara ýuridiki kömegi bermek üçin birleşip, Türkmenistanyň kanunçylygynyň talaplaryna laýyklykda birleşikleriň haýsydyr bir görnüşini döredip bilerler.

Adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyrýan adwokatlary, Türkmenistanyň kanunçylygynyň talaplaryna laýyklykda, özara hyzmatdaşlyk şertnamasyny baglaşyp,ynanyjylara bilelikde ýuridik kömegi berip bilerler. Şertnama ýönekeý ýazmaça görnüşde baglaşylyp,onda şertnamanyň möhleti, ýuridik kömegi bermegiň tertibi, beýleki ýagdaýlar görkezilmelidir.

Mundan başga-da,täze kabul edilen şu kanunda adwokatyň adwokatlyk işini özbaşdak hem amala aşyryp

biljekdigi nygtalyp geçilýär.Şoňa laýyklykda hem, adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyrýan adwokat welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň prezidiumyna özi barada maglumatlary ibermäge borçludyr.Ol maglumatlar adwokatlyk işini amala aşyrmak bilen ynanyjylary kabul edýän ýeriniň anyk poçta,telefon, telegraf,elektron salgysy we bankdaky hasaplaşyk hasaby baradaky maglumatlardan ybaratdyr.

Adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyrýan adwokat Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde bankda hasaplaşyk hasabyny açýar we ýuridik kömegi üçin edilýän tölegler şol hasaplaşyk hasabyna tölenilmelidir.

Adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyrýan adwokat bilen ynanyjynyň ýa-da onuň ynanylan wekiliniň arasyndaky ýuridik kömek baradaky her bir şertnama adwokat tarapyndan ýöredilýän resminamalarda hasaba alynmaga degişlidir.

Adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyrýan adwokat adwokatlyk işini amala aşyrmak üçin özüniň onuň maşgala agzalarynyň hususy eýeçiligine degişli ýaşaýyş jaýlary olaryň razylygy bilen ulanyp biler.Onuň adwokatlyk işini amala aşyrmak üçin ulanýan jaýy özi we özüniň maşgala agzalary tarapyndan kärendä ýa-da kireýne alynýan ýagdaýynda jaýy adwokatlyk işini amala aşyrmak üçin ulanmak kärendä berijiniň,kireýne alyjynyň we kämillik ýaşyna ýeten maşgala agzalarynyň razylygy bilen amala aşyrylýandygy hakynda ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda”Türkmenistanyň kanunynyň 31-nji maddasyna bellenilýär.

”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 13-nji maddasynda belenilişi ýaly, *adwokatyň ygtyýarlyklary şulardan ybaratdyr:*¹

1.Adwokat kömek berilmegini sorap ýüz tutana zerur bolan ýuridik kömegini berýär.

2.Adwokat her bir iş boýunça öz ygtyýarlyklaryny adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy tarapyndan hasaba alnyp berlen order bilen tassyklaýar.Orderiň görnüşi Türkmenistanbyň adalat ministrligi tarapyndan tassyklanylýar.

3. *Adwokatyň şulara hukugy ýokdur:*

a) ýuridik kömegi bermegi sorap özüne ýüz tutandan göz-görtele bikanun tabşyrygy kabul etmäge;

b) ýuridik kömegi bermegi sorap özüne ýüz tutandan şeýle halatlarda tabşyryk almaga, eger ol:

-ynanyjy bilen baglaşylan ylalaşygyň mazmuny boýunça şol adamyň bähbidinden başga, aýratyn bähbidi bar bolsa;

-işe kazy,prokuror,sülçi, anyklaýjy,bilermen, hünärmen,terjimeçi hökmünde gatnaşan bolsa, şu iş boýunça ol jebir çeken ýa-da şaýat bolýan bolsa,şeýle hem ol wezipeli adam bolup, şol

1.Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kodeksi.Aşgabat.,2009 ý.,84-nji madda.

- adamyň bähbidine çözüň kabul etmek onuň ygtyýarlygyna girýän bolsa;
- şol adamlaryň işini derňemäge ýa-da oňa seretmäge gatnaşan ýa-da gatnaşýan wezipeli adam, jebir çeken bilen garyndaşlyk ýa-da maşgala gatnaşyklarynda durýan bolsa;
 - bähbitleri şol adamyň bähbidine garşy gelýän ynanyjy şol bir iş boýunça ýuridik kömegini berýän ýa-da ozal beren bolsa;
- ç)ynanyjynyň kesekiniň günäsini öz üstüne alyp, özüni nähak aýyplap durandygyna adwokatyň göz ýetiren halatyndan başga ýagdaýlarda iş boýunça ynanyjynyň erk-islegine garşy ýörelgäni eýelemäge;
- d)ynanyjynyň günäsiniň subut edilendigi hakynda, eger ol günäsini iňkär edýän bolsa,acyk beýan etmäge;
- e)ynanyjynyň özüne ýuridiki kömegiň berlenligi bilen baglylykda berlen maglumatlaryny ynanyjynyň razylygy bolmazdan aýan etmäge;
- ž)özüne kabul eden goragyndan ýüz döndermäge, goralýanyň biriniň bähbitleriniň onuň beýleki goralýanyň bähbitlerine garşy gelýän halatlary ýa-da olaryň görkezmeleriniň arasynda garşylyk bar halatlary muňa girmeyär.

4.Ygtyýarlandyryjy edara tarapyndan berlen hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama alan we welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýalarynyň agzalygyna giren şahslar adwokatyň statusyna eýe bolýarlar.Hukuk

kömegini bermäge ygtyýarnama ýokary ýuridik bilimi we hukuk hünäri boýunça azyndan iki ýyl üznüksiz iş döwri bolan ýa-da adwokatlary kollegiýasynda "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlary işi hakynda" Türkmenistanyň kanununda bellenilen möhletde hünär tälimini alan şahslara berlip bilner.

Fiziki we ýuridiki şahslara hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenilen tertipde Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan berilýär we bellige alynýar. Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan esaslary boýunça hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama bermekden ýüz dönderilip ýa-da ygtyýarnamanyň hereketi togtadylyp bilner.

Hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamanyň hereketiniň togtadylmagyna getiren ýagdaýlar aradan aýrylan halatynda, onuň hereketiniň dikeldilmegi Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan amala aşyrylýar.

Ygtyýarnamanyň guramaçylyk hukuk görnüşi, onuň ady ýa-da ýuridik salgysy üýtgän halatynda ygtyýarnama Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenilen tertipde gaýtadan resmileşdirilmäge degişlidir. Ygtyýarnama bermekden ýüz dönderilendigi ýa-da onuň hereketiniň togtadylandygy barada Türkmenistanyň ygtyýarlandyrmak hakynda kanunçylygynda bellenilen tertipde şikaýat edilip bilner.

Hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama bermekden ýüz dönderilenden azyndan alty aý geçenden soň ygtyýarnamanyň berilmegi hakynda gaýtadan ýüz tutulyp bilner.

Hukuk kömegini bermäge ygtyýarnama bermekden ýüz döndermekden we ony togtatmakdan başda-da, "Türkme-

nistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 11-nji maddasynda hukuk kömegini bermäge berlen ygtyýarnamanyň şertleri hem berkidilýär. Şol maddada belenilip geçilişi ýaly, olary şeýle beýan etse bolar:

1. Hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy kazyýet ýa-da Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan şu halatlarda amala aşyrylýar:

- a) ygtyýarlandyrylan tarapyndan ygtyýarnama talaplarynyň we şertleriniň bozulmagy raýatlaryň hukuklaryna, kanuny bähbitlerine, ahlaklylygyna, ömrüne we saglygyna, döwletiň gorumak ukybyna we howpsuzlygyna, daşky gurşawa zyýan ýetirse;
- b) ygtyýarnamanyň berilmegi hakynda çözgüdiň bikanunlylygy ýüze çykarylsa;
- c) ygtyýarlandyrylan tarapyndan senenama ýylynyň dowamynda Türkmenistanyň ygtyýarlandyrmak hakynda kanunçylygynda belenilen ygtyýarnama talaplary we şertleri iki we şondan hem köp gezek bozulsa;
- d) ygtyýarnamanyň hereketiniň togtadylmagyna getiren bozulmalar belenilen möhletde düzedilmese;
- e) ygtyýarlandyrylan döwlet pajyny belenilen möhletlerde tölemedik bolsa.

Ýokarda agzalyp geçilen esaslar boýunça ygtyýarnamanyň ýatyrylmagy barada kazyýete şikaýat edilip bilner.

Adwokatyň hünär tälim alyjylary ýokary ýuridik bilimli, Türkmenistanda hemişelik ýaşayan Türkmenistanyň raýatlary bolup biler.—diýlip, ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň

12-nji maddasynda bellenilýär. Hünär tälim alyjylar adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň çözgüdi esasynda adwokatlyk işi boýunça iş tejribesi baş ýyldan az bolmadyk adwokatlarda hünär tälimini alty aýdan bir ýyla çenli möhlet bilen geçýärler.

Hünär tälim alyjy adwokatlyk işini özbaşdak amala aşyryp bilmeýär we adwokatyň syryny saklamaga borçludyr. Hünär tälim alyjy hökmünde işlenilen döwür hukuk hünäri boýunça iş döwrüne goşulýar. Hünär tälimini almagyň tertibi we şertleri Türkmenistanyň adwokatlar konferensiýasy tarapyndan kesgitlenilýär.

5. "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 17-nji maddasyna laýyklykda, hukuk goraglylyk meselesinde şu kanun adwokatlyk işiniň kepilliklerini berkidýär. Olar şulardan ybaratdyr:

1. Adwokatyň hünär huikugy, abraýy we mertebesi kanun tarapyndan goralýar.
2. Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulanlardan başga halatlarda adwokatyň ýuridik kömegini bermek bilen baglanyşykly hereket ertkinligi çäklendirilip bilinmez.
3. Adwokatdan özüniň adwokatlyk işi boýunça borçlaryny ýerine ýetirmegi bilen baglylykda, "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 16-njy maddasynyň üçünji böleginde görkezilen ýagdaýlardan başga halatlarda, oňa mälim bolan ýagdaýlar hakynda döwlet edaralary tarapyndan ýazmaça ýa-da dilden düşündirişler talap edilip bilinmez.

4.Adwokat Türkmenistanyň kanunçylylygynyň çäklerinde özüniň käri boýunça alyp barýan wezipesini berjaý edýän halatynda beýan eden pikiri üçin,kazyýetde ýa-da hukuk goraýjy edaralarynyň önünde aýdan beýannamasy üçin,şeýle hem käri boýunça ykrar edilen borçlaryna we özüni alyp barmagyň kadalaryna laýyklykda amala aşyran islendik beýleki hereketleri üçin dolandyryş hukuk tertibiniň bozulmalary hakyndaky kanun esasynda ýa-da jenaýat jogapkärçiligine çekilip bilinmez.

5.Türkmenistanyň kanunçylylygyna laýyklykda amala aşyrylýan adwokatlyk işine gatyşylmagy ýa-da şol işe haýsydyr başga hili päsgelçiligiň berilmegine,şeýle hem adwokata hormat goýulmazlygy ýa-da onuň öz hünär borçlaryny ýerine ýetiren ýagdaýynda kemsidilmegi Türkmenistanyň kanunçylylygynda bellenen jogapkärçilige eltýär.

6.Adwokat we onuň maşgala agzalary döwlet tarapyndan goralýar hem-de olaryň howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça zerur çäreleri görmek döwlet tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylylygyna laýyklykda üpjün edilýär.

Tema 4.Ýuridiki kömek bermek hakynda şertnama.

Özleşdirmäge hödürilenýän soraglar:

- 1.Adwokatlyk etikasy we adwokatlyk syry hakynda düşünje.
- 2.Adwokatyň hukuklary we borçlary we olaryň hukuk kömegini bermegi amala aşyrmakdaky aýratynlyklary.
- 3.Ýuridik kömek bermek hakynda şertnama hakynda düşünje we onuň aýratynlyklary .
- 4.Ýuridik kömegi bermegiň kepili. Adwokatlaryň berýän ýuridik kömeginiň görnüşleri.
- 5.Fiziki şahslara ýuridik kömegiň tölegsiz berilmeginiň esaslary.

Esasy düşüňjeler:adwokatlyk etikasy;adwokatlyk syry hakynda düşünje; adwokatyň hukuklary we borçlary; adwokatyň hukuklarynyň we borçlarynyň aýratynlyklary; adwokatlaryň hukuk kömegini bermegi amala aşyrmakdaky hukuk ýagdaýy; ýuridik kömek bermek şertnamasy;ýuridik kömek bermek hakynda şertnama hakynda düşünje we onuň aýratynlyklary;ýuridik kömegi bermegiň kepili; adwokatlaryň berýän ýuridik kömeginiň görnüşleri;fiziki şahslara ýuridik kömegiň tölegsiz berilmeginiň esaslary.

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Adwokatlyk etikasy hakynda düşünje.
- 2.Adwokatlyk syry hakynda düşünje.
- 3.Ýuridik kömek bermek hakynda şertnama hakynda düşünje we onuň aýratynlyklary .
- 4.Ýuridik kömegi bermegiň kepili we onuň aýratynlyklary.
- 5.Fiziki şahslara ýuridik kömegiň tölegsiz berilmeginiň esaslary.
- 6.Adwokatyň hukuklary we borçlary we olaryň hukuk kömegini bermegi amala aşyrmakdaky aýratynlyklary.
7. Adwokatlaryň berýän ýuridik kömeginiň görnüşleri.

1.Adwokatlyk işini özüniň esasy profesional hünär käri hökmünde ýerine ýetirýän adwokat raýatlara we edaradyr guramalara ýuridik kömegini bermek boýunça öz professional işini amala aşyranynda kanun tarapyndan berkidilen we kepillendirilýän adwokatlyk etikasyny berjaý etmelidir we şol işi amala aşyranynda oňa mälim bolan adwokatlyk syryny saklamalydyr.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 15-nji maddasynda adwokatlyk etikasynyň kadalary şeýle häsiýetlendirilýär:

Professional işini amala aşyranda adwokat ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan tertipde öz borçlaryny päk ýürekli ýerine ýetirmelidir, adwokatlyk syryny şahsy maksady, beýleki şahslaryň betnebis we başga bähbitleri

üçin ulanmaly däldir, hukuklary goramak boýunça professional işi bilen bir ýere sygyşmaýan hereketlere, adamyň mertebesini we namysyny kemsidýän gödek, göwne degýän sözleri aýtmaga ýol bermeli däldir, tabşyryklary ýerine ýetirende özüni alyp barşynda sypaýy bolmalydyr hem-de welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýy tarapyndan kabul edilen adwokatlaryň özüni alyp baryş düzgüni baradaky Düzgünnamada bellenilen adwokatlyk etikasynyň beýleki düzgünlerini berjaý etmelidir.

„Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 16-njy maddasynda bolsa adwokatlyk syrynyň nämelerden ybaratdygynyň we şertleriniň häsiýetnamasy şeýle beýan edilýär:

1. Adwokatyň ynanyja beren ýuridik kömegi bilen baglanyşykly alan ynanyjynyň äşgär edilmegini islemeýän islendik maglumatlary adwokatlyk syry bolup durýar.
2. Ýuridik kömegi bermek bilen baglylykda özüne mälum bolan we adwokatlyk syry bolup durýan maglumatlary aýan etmäge, şeýle hem olary özüniň bähbitleri we başga şahslaryň bähbitleri üçin ulanmaga adwokatyň hukugy ýokdur.
3. Döwlet syrlary toparyna degişli ýa-da döwletiň milli howpsuzlyk bähbitlerine ýa-da jemgyýetçilik howpsuzlygyna dahylyly maglumatlar adwokatlyk syryna degişli edilip bilinmez.
4. Ynanyjynyň razylygy bolmazdan adwokatlyk syryna degişli bolan maglumatlary ýaýradan adwokat

Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilik çekýär.

2.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 16-njy maddasy bolsa,adwokatyň hukuklarynyň we borçlarynyň göwrümine bagyşlanan.Şoňa görä-de, adwokatyň şulardan ybarat hukuklary bardyr:

1)ýuridik kömegi bermek üçin(döwlet ýa-da gaýry syrlar toparyna degişli bolmadyk) maglumatlary ýygnamaga,şol sanda döwlet edaralaryndan,ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralaryndan,jemgyýetçilik birliklerinden,şeýle hem beýleki guramalardan güwänamalary, häsiýetnamalary we ýerine ýetirýän tabşyrygyna degişli beýleki resminamalary sorap almaga.Görkezilen edaralar, guramalar we şol edaralaryň we guramalaryň wezipeli adamlary Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde adwokata onuň soran resminamalaryny ýa-da olaryň tassyklanylan nusgalaryny bermäge borçludylar;

2)Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde subutnama hökmünde ykrar edilip bilinjek närseleri we resminamalary toplamaga we bildirmäge;

3)Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda,ýuridik kömegi bilen baglanyşykly meseleleri düşündirmek üçin hünärmenleri şertnama esasynda çagyrmaga;

4)özüne ynanyjy bilen ikiçäk,ýaşyrynlygy saklamak şertleriunde(şol sanda, onuň tussaglykda saklanýan döwründe) duşuşyklaryň sanyny we olaryň dowamlylygyny çäklendirmezden duşuşmaga;

5)Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde ýuridik kömegi bermek bilen bagly işiň materiallary bilen tanyşmaga, olardan maglumatlary göçürüp almaga;¹

6)Türkmenistanyň çäklerinde hem-de onuň çäklerinden daşarda,eger bu kabul edilen tabşyrygyň ýerine ýetirilmegi üçin zerur bolsa we degişli döwlediň kanunçylygyna hem-de Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna garşy gelmeýän bolsa, adwokatyk işi bilen meşgullanmaga;

7)Türkmenistanyň kanunçylygyna garşy gelmeýän beýleki hereketleri amala aşyrmaga.

2.Adwokat şulara borçludyr:

1)ynanyjynyň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini Türkmenistanyň kanunçylygynda gadagan edilmedik ähli serişdeler arkaly dogruçyl we päk wyždanly goramaga;

2)anyklaýyş,deslapky derňew edaralarynyň, prokuro-ryň,kazyýetiň ýa-da kazyýetiň bellemegi boýunça jenaýat kazyýet önümçiligine hukuk taýdan goraýjy hökmünde adwokatyň hökmany gatnaşmalydygy hakynda Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kany-

1.Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kodeksi.Aşgabat.,2009 ý.,319 madda.

çylygynyň bildirýän talaplaryny berjaý etmäge, şeýle hem Türkmenistanyň raýatlaryna ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda we Türkmenistanyň kanunçylygynda görkezilen beýleki halatlarda ýuridik kömegi tölegsiz bermäge;¹

3)öz bilimini yzygiderli kämilleşdirmäge we öz hünärini ýokarlandyrmaga;

4)Türkmenistanyň kanunçylygynyň talaplaryny,hünär taýdan kämil alyp barmagyň kadalaryny we adwokatlyk syryny saklamagy berjaý etmäge;

5)işinde we ynanyjylar bilen gatnaşyklarynda ýokary medeniýetlilik berjaý etmäge,adwokatlyk etikasyny saklamaga.

3.Adwokat özüniň hünär borçlaryny ýerine ýetirmändigi ýa-da göwnejaý ýerine ýetirmändigi üçin.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan jogapkärçiligi çekýär.Hünär borçlaryny ýerine ýetirmändigi ýa-da göwnejaý ýerine ýetirmändigi sebäpli ynanyja günäli maddy(ýitgi,şol sanda elden giderilen peýda) we ahlak zyýan ýetirilen halatynda adwokatyň jogapkärçiligi hak isleýiş tertipde kazyýet tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Raýatlara,edaralara we guramalara ýuridik kömegini bermegi amala aşyrmak hem-de ol hereketlere hukugy

1.Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kodeksi.Aşgabat.,2009 ý.,81-nji madda.

şertnama baglaşmagyň üsti bilen resmileşdirmek adwokatlýk işiniň özboluşlygyny we mazmun taýdan aýratynlygynyň esasyny düzýän möhüm meseledir. 1981-nji ýyldan şu wagta çenli hereket eden “Türkmenistan SSR-niň adwokturasy hakyndaky” Düzgünnamada bu barada bir agyz hem agzalmaýardy. Emma, 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda çap edilen, ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlýk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda bu meselä aýratyn üns berilip, onuň 6-njy maddasynda ýuridik kömegini bermek hakynda şertnamanyň nähili baglaşylýandygy we onda nämeleriň görkezilen bolmalydygy doly aýdyňlaşdyrylýar-da olar şeýle beýan edilýär:

1. Adwokatlýk işi adwokat bilen ynanyjynyň ýa-da onuň ynanylan wekiliniň arasynda baglaşylan şertnama esasynda amala aşyrylýar. Bu şertnama raýat-hukuk gatnaşyklary häsiýetinde bolup, adwokat bilen ynanyjynyň ýa-da onuň ynanylan wekiliniň arasynda ýönekeý ýazmaça görnüşde baglaşylýar.

2. Ýuridik kömegini bermek hakyndaky şertnamada şular görkezilmelidir:

- a) tabşyrygy ýerine ýetirýän adwokat baradaky we ynanyjynyň ýa-da onuň ynanylan wekiliniň şahsyýetine degişli maglumatlar;
- b) tabşyrygyň mazmuny;
- ç) ýuridik kömek üçin tölegiň şertleri we möçberi;
- d) adwokatyň tabşyrygy ýerine ýetirmegi bilen baglanyşykly goşmaça tölegler;
- e) adwokatyň şertnamany ýerine ýetirmegi bilen baglanyşykly jogapkärçilikleri;

3. Adwokat öz üstüne alan borçlarynyň ýerine

ýetirilmegini üçünji bir adama berip bilmez.

4.Adwokatlar tarapyndan berilýän ýuridik kömek üçin töleg,şu 6-njy maddanyň 5-nji böleginde görkezilenden beýleki ýagdaýlarda,töleg ylalaşyk esasynda tölenilýär.

5.Ýuridik maslahathananyň adwokatlary tarapyndan berilýän ýuridik kömek üçin ylalaşyk bolmadyk ýagdaýynda ýuridik kömek üçin töleg Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylan gözükdirme esasynda ýuridik maslahathananyň müdiri tarapyndan bellenilýär.

6.Ýuridik maslahathanada, adwokatlaryň beýleki birleşiklerinde işleýän, şeýle-de adwokatlyk işi bilen özbaşdak meşgullanýan welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň adwokatlyk işi üçin tölenilýän tölegler degişlilikde ýuridik maslahathananyň, adwokatlaryň beýleki birleşiginiň pulhanasyna ýa-da bankdaky hasabyna geçirilýär.

7.Adwokatyň Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kanunçylygynda göz önünde tutulan esaslarda jenaýat kazyýet önümçiliginde anyklaýyş edarasy, sülçi, prokuror, kazy ýa-da kazyýet tarapyndan bellenen ýagdaýlarda adwokatyň işi üçin töleg döwletiň hasabyna tölenilmeli edilen bolsa,onda şol tölegiň möçberi we tölemegiň tertibi Türkmenistanyň kanunçylygy esasynda kesgitlenilýär.

8.Adwokatyň işi üçin töleg adwokatlar birleşiginiň serişdeleriniň hasabyna tölenilen ýagdaýynda şol

tölegiň möçberi we tölemegiň tertibi şol birleşigiň ygtyýarly edarasy tarapyndan kesgitlenilýär.

4.1981-nji ýylyň 14-nji maýynda kabul edilip şu wagta çenli hereket eden “Türkmenistan SSR-njň adwokturasy hakyndaky” Düzgünnamada adwokatlyk işiniň amala aşyrylmagy nähili goralýar we ýuridik kömek bermegiň kepilliniň nämeden ybaratdygy hakynda aýdylmandygyny şu ýerde ýene-de bir gezek belläp geçmek örän ýerlikli bolsa gerek.Ýöne,2010-njy ýylyň 19-njy maýynda kabul edilip,şu ýylyň 1-nji iýulyndan güýje girizilen ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda bu meselä ýörite üns berilip,bu meseläniň beýany şeýle berilýär:

- 1.Döwlet hemmelere zerur bolan professional ýuridik kömegiň berilmegini kepillendirýär.¹
- 2.Döwlet Türkmenistanyň çäklerinde ähli fiziki we ýuridiki şahslara ýuridik kömegi, onuň häsiýeti hakyndaky maglumatlary we ony almagyň tertibine bolan deň hukuklary kepillendirýär.
- 3.Döwlet Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan ýagdaýlarda aýry-aýry fiziki şahslara tölegsiz ýuridiki kömegi bermegi we goramagy kepillendirýär.²

Adwokatlaryň esasy işi raýatlara we guramalara ýuridik kömegini bermekden ybarat bolanlygy sebäpli, ”Türkme-

1.Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kodeksi.Aşgabat.,2009 ý.,24-26-njy maddalar.

2.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat.,2010 ý., 7-nji madda.

nistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 5-nji maddasynda belenilişine görä, ***adwokatlar ýuridik kömegiň şu görnüşlerini amala aşyrýar:***

- 1.hukuk meseleler boýunça dilden,şeyle hem ýazmaça görnüşde maslahatlary berýärler we düşündirýärler;
- 2.arzalary,şikayatlary we hukuk häsiýetli beýleki resminamalary düzüp berýärler;
- 3.raýat we arbitraž işlerinde ynanyja wekilçilik edýärler;
- 4.dolandyryş hukuk tertibiniň bozulmalary baradaky we jenaýat işleri boýunça döwlet,anyklaýyş,deslapky derňew edaralarynda,kazyýetde ynanyjynyň goragyny amala aşyrýar ýa-da oňa wekilçilik edýärler;
- 5.döwlet edaralarynda,eýeçiligiň ähli görnüşindäki gaýry edaralarda,ýerli häkimiýet we ýerli öz-özünü dolandyryş edaralarynda, jemgyýetçilik birleşiklerinde hem-de fiziki şahslar bilen gatnaşyklarda ynanyja wekilçilik edýär.
- 6.Türkmenistanyň halkara ylalaşyklaryna we daşary ýurt döwletleriniň kanunçylygyna garşy gelmeýän halatlarda şol döwletleriň döwlet,kazyýet,hukuk gorajy we beýleki edaralarynda, halkara kazyýet we täjirçilik arbitraž edaralarynda ynanyjlara wekilçilik edýär.
- 7.ynanyjynyň daşary ýurtlaryň degişli edaralary, guramalary hem-de raýatlary bilen bolýan hukuk gatnaşyklarynda kömek berýär.
- 8.bellenilen tertipde eýeçiligiň ähli görnüşlerindäki

ýuridik şahslara, şeýle-de daşary ýurt fiziki we ýuridiki şahslaryna ýuridik kömegini berýär.

Adwokatyň Türkmenistanyň kanunçylygynda göz öňünde tutulan beýleki ýuridik kömekleri bermäge hem hukugy bardyr. Ýuridik kömek üçin ýüzlenen adam adwokat saýlap almakda erkindir. Eger adwokat saýlanyp alynmadyk bolsa ýa-da oňa mümkinçilik bolmadyk ýagdaýynda oňa ýuridik kömek bermek üçin adwokat bellenilýär.

5. Adwokatlyk işi amala aşyrylanda kähalatlarda, kanunda görkezilen tertipde, fiziki şahslara ýuridik kömegiň tölegsiz berilmegi hem mümkindir. Bu mümkinçilik öň biziň döwledimiziň çäklerinde hereket eden “Türkmenistan SSR-niň adwokaturasy hakyndaky” Düzgünnama-nyň 24-nji maddasyna laýyklykda bellenen we kesgitlenilen bolsa, onda häzirki wagtda ol 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda çap edilip, ilata ýetirilen we 2010-njy ýylyň 1-nji iýulyndan güýje girizilýän ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda düýpli beýab edillýär hem-de şol meseläniň ähli taraplary kanuny esasyda anyk kesgitlenilýär. Şoňa görä-de, fiziki şahslara ýuridiki kömek olaryň haýyşy boýunça, şol kanunyň 7-nji maddasynyň talaplaryna laýyklykda, *şeýle halatlarda tölegsiz berilýär:*

a) hak isleýjilere aliment (hossarlyk eklenç serişdesini) tölemek, iş bilen baglylykda ekleýjisiniň ölümüne, maýyp bolmagyna getiren ýa-da jan saglygyna başga hili şikest ýetirilmegi sebäpli ýetirilen zyýanyň öwezini dolmak hakyndaky işler boýunça

dilden maslahatlar görnüşinde ýuridik kömek berlende we ýazmaça resminamalar düzülende;

b)Türkmenistanyň Gahrymanlaryna,weteranlaryň hataryna giren adamlara, cagyryş boýunça gullugy geçýän harby gullukçylara, I we II topar maýyplara, pensionerlere,“Ene mähri”diýen hormatly adamy nasyp bolan enelere we ýetim çagalara maslahatlar görnüşinde telekeçilik işiniň meseleleri bilen baglanyşykly bolmadyk ýuridik kömek berlende;

ç)pensiýa ýa-da kömek pulllaryny bermek hakyndaky arzalar düzülende;

d)Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki halatlarda.

Fiziki şahslaryň ýuridik kömegi tölegsiz almagynyň tertibi Türkmenistanyň kanunçylygy bilen kesgitlenilýär.

”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlýk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 7-nji maddasynyň birinji böleginde göz önünde tutulandakylardan başga halatlarda,adwokatlaryň ýolbaşçy edarasy ýa-da şol edaranyň ýolbaşçysy,şeýle hem özleriniň önümçiliginde işi bolan anyklaýyş,deslapky derňew edarasy,prokuror,kazy we kazyýet, fiziki şahsyň emläk ýagdaýyndan ugur alyp, ony ýuridik kömegi üçin tölenilýän tölegden doly ýa-da bölekleyin boşatmaga hukuklydyr.

Fiziki şahsy ýuridiki kömek üçin tölenilýän tölegden adwokatyň ýolbaşçy edarasy ýa-da şol edaranyň ýolbaşçysy tarapyndan boşadylanda, adwokatyň zähmet hakynyň tölegi adwokatlar birleşiginiň serişdeleriniň hasabyna amala aşyrylýar.

Fiziki şahsy ýuridiki kömek üçin tölenilýän tölegden anyklaýyş, deslapky derňew edarasy,prokuror,kazy we kazyýet boşadanynda, adwokatyň zähmet hakynyň tölegi bellenen tertipde döwlediň hasabyna tölenilmäge degişli edilýär.

Tema 5.Adwokatlar kollegiýasynyň agzalaryny höweslendirmek we olaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligi.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

- 1.Adwokatlary höweslendiriş çäreleri.
- 2.Adwokatlaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligi.
- 3.Düzgün-nyzam çäreleri we düzgün-nyzam temmisini bermegiň tertibi.
- 4.Düzgün-nyzam temmisini bermek hakyndaky kararyň üstünden şikaýat etmek we düzgün-nyzam temmisini aýyrmagyň tertibi.

Esasy düşüňjeler:adwokatlary höweslendiriş çäreleri, adwokatlary höweslendiriş çäreleriniň görnüşleri, adwokatlaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligi,adwokatlara degişlilikde ulanylýan düzgün-nyzam çäreleriniň görnüşleri,adwokatlaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekilmeginiň tertibi,düzgün-nyzam temmisini bermek hakyndaky karary,düzgün-nyzam temmisini bermek hakyndaky kararyň üstünden şikaýat etmek,düzgün-nyzam temmisin aýyrmagyň tertibi.

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Adwokatlary höweslendiriş çäreleri.
- 2.Adwokatlary höweslendiriş çäreleriniň görnüşleri we olary ulanmagyň tertibi.

3. Adwokatlaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligi.
4. Düzgün-nyzam çäreleri we olary bermegiň we aýyrmagyň tertibi.
5. Adwokatlaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekilmegi we ony adwokatlara degişlilikde ulanmak tertibi.
6. Düzgün-nyzam çäreleriniň aýratynlygy we özboluşlylygy.

1. Adwokat öz işinde hereket edýän kanunçylygyň talaplaryny dogry we üýtgeşsiz berjaý etmäge borçludyr, olara ýuridik kömek üçin ýüz tutan raýatlaryň we guramalaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramagyň kanunda göz önünde tutulan ähli serişdelerini we usullaryny ulanmaga borçludyr.

Eger işi derňemekde ýa-da çözmekde adwokatyň garyndaş bolan wezipeli şahs gatnaşanda ýa-da eger adwokat bu işde kazy, sülçi, (sorag-jogap, barlama) aňtawçylygy geçiren şahs, prokuror, şaýai, ekspert, hünärment, terjimeçi, güwäçi hökmünde oň gatnaşan bolsa, adwokat ýuridik kömek etmek bilen baglylykda ynanyjy tarapyndan oňa habar berilen maglumatlary aýan etmäge haky ýokdur.

Özüniň borçlaryny göreldeli we päk ýürekli ýerine yetirendigi, uzak wagtlap netijeli işländigi, jemgyýetçilik işlerine işeňňir gatnaşanlygy üçin, adwokat welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasynyň prezidiumynyň kararynyň esasynda adwokat höweslendirilip bilner. Bu meselä ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 34-

nji maddasy bagyşlanýar. Onda adwokat höweslendirilişi hakynda düşünje berilýär we onuň şertleri beýan edilýär:

Adwokata hünär borçlaryny ýerine ýetirmekde gazanan üstünligi üçin, welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň ýa-da kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygynagynyň karary esasynda höweslendirme çäreleri ulanylyp bilner.

Höweslendirme çäreleri hökmünde **şular ulanylyp bilner:**¹

- a) minnetdarlyk bildirmek;
- b) birwagtlyk baýrak bermek;
- ç) gymmat bahaly sowgatlar bilen sylaglamak;
- d) Hormat haty bilen sylaglamak.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnama-synda höweslendirmegiň beýleki çäreleri hem göz önünde tutulyp bilner. Adwokatlara degişlilikde Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalarynda göz önünde tutulan başga höweslendiriş çäreleri hem ulanylyp bilner.

Adwokatlaryň professional hünär borçlaryny amala aşyrmaklary bilen baglanyşykly eden hereketi baradaky şikaýatlara ýuridik maslahathanalarynyň müdirleri, adwokatlar kollegiýalarynyň prezidiumlary tarapyndan garalyp bilner.

2. "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 35-nji maddasynda bellenilişine görä, adwokatyň şu kanunyň, beýleki kadalaş-

1. Türkmenistanyň zähmet kodeksi. Aşgabat., 2009 ý., 163-nji madda.

dyryjy-hukuk namalarynyň,welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasyntň talaplaryny bozanlygy üçin,adwokat düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekilýär.

Düzgün-nyzam önümçiligi bilen baglanyşykly meseleler welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumynyň ygtyýaryna degişlidir. Düzgün-nyzam temmisi göz-göni etmiş ýüze çykandan soň bir aýdan gijä goýman,ýöne,şol etmiş edilenden alty aý geçmedik bolsa,adwokatyň kesel bolan wagtyny ýa-da zähmet rugsadynda bolan wagtyny hasaba almazdan berilýär. Etmişin edilen gününden beýläk alty aý geçenden soň temmi berlip bilinmez.

3.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň esasynda welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň *prezidiumy tarapyndan berilýän düzgün-nyzam temmi-leri şulardan ybaratdyr:*¹

duýduryş;

käýinç;

berk käýinç;

kollegiýanyň agzalygyndan çykarmak.

Düzgün-nyzam etmişine garamagy we temmini yglan etmekligi adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy amala aşyrýar.Düzgün-nyzam etmiş hakyndaky işe jogapkärçilige çekilýän adwokatyň gatnaşmagynda adwokatlar kollegiýasynyň prezidiumy tarapyndan garalýar.

1.Türkmenistanyň zähmet kodeksi.Aşgabat.,2009 ý.,164-nji madda

Düzgün-nyzam temmisi berilende, edilen etmişin agyrlygyna, ol amala aşyrylan halatyndaky ýagdaýlar, adwokatyň şondan öňki işleýşi we özüni alyp baryşy göz önünde tutulmalydyr.

Düzgün-nyzam temmileriniň ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan çäreleri, olary bermeginiň, aýyrmagyň we olaryň üstünden şikaýat etmegiň teribi adwokatlaryň hünär tälimini alyjylaryna hem degişli edilýär.

“Adwokatyň düzgün-nyzam jogapkärçiligi hakyndaky iş welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnagy, kollegiýanyň prezidiumy, prezidiumyň başlygy tarapyndan gozgalyp bilner.”—diýlip, ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynda bellenilip geçilýär.

Düzgün-nyzam etmişi hakyndaky işe seredilýänçä welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýanyň prezidiumynyň başlygy adwokatdan ýazmaça düşündiriş talap etmelidir, onuň düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekilmeginiň esaslaryny barlamalydyr hem-de ony düzgün-nyzam işiniň maglumatlary bilen tanyşdyrmalydyr. Düzgün-nyzam etmişi hakyndaky işe, jogapkärçilige çekilýän adwokatyň gatnaşmagynda welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýanyň prezidiumy tarapyndan seredilýär. Esassyz sebäplere görä adwokatyň gaýtadan gelmezligi düzgün-nyzam etmişi hakyndaky işiň seredilmegine päsgelçilik bermeýär (Kanunyň 37-nji maddasy).

Adwokatyň kollegiýadan çykarylmagyna getirip biljek etmişi edendigi hakynda şaýatlyk edip biljek delliler bolan halatynda,degerli esaslar bar wagtynda mesele gutarnykly çözülýänçä,adwokaty işden çetleşdirmäge prezidiumyň hukugy bardyr.

Zähmet hukugyna degişli hukuk namalarynda belleniş geçilişi ýaly,edilen her bir etmiş üçin diňe bir düzgün-nyzam temmisi berlip bilner.

Düzgün-nyzam temmisini bermek hakyndaky welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýanyň prezidiumynyň kararynyň üstünden düzgün-nyzam temmisini bermek hakyndaky kararyň göçürilen nusgasyny alan gününden başlap,bir aý möhletini dowamynda kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnaгыna şikaýat edilip bilner.

Düzgün-nyzam temmisini bermek tertibinde welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasyndan çykarylanda şikaýat etmek "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 41-nji maddasynyň ikinji böleginde bellenişine görä, adwokatlary kollegiýasynyň agzalygyndan çykarmak hakynda prezidiumynyň kararynyň nusgasy oňa berlen gününden başlap, bir aýyň dowamynda kazyýete şikaýat edilip bilner.

Adwokat tarapyndan düzgün-nyzam etmiş edilen halatynda welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlary kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygy edilen etmişini häsiýetini nazara alyp,adwokaty düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekmezden,oňa jemgyýetçilik täsir ediş çärelerini ulanmak üçin maglumatlary ara alyp maslahatlaşmak maksady bilen, welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlary

kollegiýasynyň agzalarynyň umumy ýygnaýyşyna, ýuridik maslahathananyň adwokatlarynyň ýa-da beýleki adwokatlaryň birleşiginiň agzalarynyň ýygnaýyşyna iberip biler.¹

Adwokatyň düzgün-nyzam temmisi berilenden soňra, düzgün-nyzam kadalaryny talaba laýyk berjaý edip, gaýtadan şonuň ýaly kada bozulmalaryna ýol bermedik halatlarynda, kanunda berilen düzgün-nyzam temmisini aýyrmagyň kadalary kesgitlenilýär. 2010-njy ýylyň 19-njy maýynda çapdan çykarylan, "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 39-njy maddasyna görä, ***düzgün-nyzam temmisini aýyrmagyň şeýle tertibi kesgitlenilýär:***

1. Eger adwokat düzgün-nyzam temmisi berlen gününden başlap, bir ýylyň dowamynda täze düzgün-nyzam temmisine sezewar edilmedik bolsa, onda ol düzgün-nyzam temmisi berilmedik hasap edilýär.
2. Eger adwokat özüniň düzelendigini hünär borçlaryny ak ýürekden ýerine ýetirýänligi we özüni birkemsiz alyp barýanlygy bilen subut etse, onda welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlaryň kollegiýasynyň prezidiumy ýa-da kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnaýyşy oňa berlen düzgün-nyzam temmisini möhletinden öň aýryp biler.

Düzgün-nyzam temmisini möhletinden öň aýyrmak welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlaryň kollegiýasynyň prezidiumynyň başlygynyň, ýuridik maslahathananyň

1. "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat, 2010 ý.

müdiriniň,beýleki adwokatlaryň birleşiginiň ýolbaşçysynyň haýyşnamasy boýunça geçirilip bilner.

Kanunda belenilişine görä,welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlaryň kollegiýasynyň prezidiumynyň ***adwokaty kollegiýadan çykarmagy üçin şeýle halatlaryň bolmagy zerur:***

- a)hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamanyň ýitirilen halatynda;
- b) adwokat tarapyndan adwokatlaryň işi hakyndaky kanunçylygyň gödek bozulan ýa-da onuň öz borçlaryny yzygiderli ýerine ýetirmedik halatynda;
- ç)adwokat tarapyndan adwokatyň statusy bilen bir ýere sygyşmaýan etmiş edilen halatynda;
- d) adwokatyň hünär derejesiniň ýeterlik bolmanlygy sebäpli,özüniň kär borçlarynyň ýerine ýetirilmegi mümkin bolmadyk halatynda ýa-da hünär taýýarlyklylygynyň hünär synagynyň netijesi kanagatlanarsyz bolanda;
- e) adwokatyň saglyk ýagdaýy zerarly ,kär borçlaryny ýerine ýetirmeginiň mümkin däldigi aýan bolanda;
- ž)döwlet gullugyna kabul edilende ýa-da telekeçilik işini ýöredeninde;
- z)agzalyk tölegini yzygiderli tölemese;
- i)adwokatda Türkmenistanyň raýatlygyny ýatyrýan ýa-da adwokatyň Türkmenistanyň çäginde hemişelik ýaşamak üçin çykyp giden halatynda;
- g)kollegiýanyň Tertipnamasynda göz önünde tutulan beýleki halatlarda;

Adwokatlar kollegiýasynyň agzalygyndan çykarmak hakynda prezidiumyň kararynyň nusgasy oňa berlen gününden başlap, bir aýyň dowamynda kazyýete şikaýat edilip bilner.

Adwokat adwokatlar kollegiýasy bilen zähmet gatnaşyklaryny öz başlangyjy (öz islegi) boýunça bes edip biler(41-nji madda).

Tema 6.Adwokatlaryň zähmetini düzgünleşdirmek we adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

- 1.Adwokatlaryň zähmetini düzgünleşdirmek we adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri.
- 2.Adwokatlaryň işine guramaçylyk taýdan kömek bermegiň hukuk esaslary.
- 3.Döwlet edaralary we jemgyýetçilik guramalary bilen adwokatlaryň özara gatnaşyklary.Adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasy.

Esasy düşüňjeler:adwokatlaryň zähmetini düzgünleşdirmek,adwokatlaryň zähmetine hak tölemek,adwokatlaryň zähmetine hak tölemegiň tertibi,adwokatlaryň zähmetine hak tölemegi geçirmegiň aýratynlyklary, raýatlara mugt ýuridiki kömegini bermek,raýatlara mugt berilýän ýuridiki kömegiň görnüşleri we ol kömegi bermegiň kadalary, döwlet edaralary we jemgyýetçilik guramalary bilen adwokatlaryň özara gatnaşyklary,döwlet edaralary we jemgyýetçilik guramalary bilen adwokatlaryň özara gatnaşyklarynyň aýratynlyklary we bu gatnaşyklary amala aşyrmagyň özboluşlylygy,adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri. adwokatlaryň işine guramaçylyk taýdan kömek bermek,adwokatlaryň işine guramaçylyk taýdan kömek bermegiň hukuk esaslary,döwlet edaralary we jemgyýetçilik guramalary bilen adwokatlaryň özara gatnaşyklary.

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Adwokatlaryň zähmetini düzgünleşdirmek we olaryň zähmetine hak tölemek.
2. Adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri.
- 3.Döwlet edaralary we jemgyýetçilik guramalary bilen adwokatlaryň özara gatnaşyklary.
- 4.Adwokatlaryň işine guramaçylyk taýdan kömek bermegiň hukuk esaslary.

1.Prezidiumda we hukuk maslahathanasynda şatdaky wezipeleri eýeleýän adwokatlaryň gazanjy wezipe aýlygyndan we adwokatlyk işi üçin hasaplanylýan pul möçberlerinden ybaratdyr.

Hukuk kömek edenligi üçin gözükdirme (taksa) boýunça tölegiň möçberi Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan beýleki wedomstwowlar bilen ylalaşyp kesgitlenilýär.

Adwokatlaryň zähmeti kollegiýanyň içki tertip-düzgün kadalaryna laýyklykda guralýar.Adwokat zähmet rugsadyny almak,döwlet ätiýaçlandyrmasy boýunça posobiýe almak hem-de pensiýa üpjünçiligi hukugyndan peýdalanýar.

Adwokatlaryň zähmet rugsatlary üçin hak adwokatlar kollegiýasynyň serisdelerinden tölenilýär.Adwokatlara döwlet durmuş üpjünçiligi boýunça posobiýeleri bellemek we tölemek işi hem-de adwokatlaryň döwlet pensiýa üpjünçiligi,sosial ätiýaçlandyрма we durmuş üpjünçilik hakyndaky kanunlara laýyklykda geçirilýär.

2010-njy ýylyň 19-njy maýynda çap edilen "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanunynyň 42-nji maddasyna laýyklykda, welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri ýuridik maslahathanalaryň adwokatlaryna hukuk kömegi üçin tölenýän töleglerinden bölünip goýberilýän serişdelerden we kollegiýanyň beýleki agzalarynyň agzalyk töleglerinden emele gelýär.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň gaznasyna bölünip goýberilýän serişdeleriň we agzalyk tölegleriň möçberi kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnagy tarapyndan belleniýär, ýöne ol adwokatlar kollegiýasyna gelip gowşan adwokatlaryň alan tölegleriniň otuz göteriminden ýokary bolmaly däldir.

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň serişdelerini harçlamak işi kollegiýanyň agzalarynyň umumy ýygnagy tarapyndan tassyklanylýan çykdaýjylyk smetasyna laýyklykda geçirilýär,

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalary döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasynda Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan möçberde serişdeleri geçirýär.¹

Welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň işgärleriniň wezipe sanawlary, wezipe aýlyk haklary, zähmet haky gaznasy hem-de girdeýjiler we çykdaýjylyk smetasy maliýe edaralarynda bellige alynmaga degişli däldir.

1. "Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda" Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat., 2010 ý.

Welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň maddy-tehniki üpjünçiligi adwokatlar kolegiýasynyň serişdelerinden amal edilýär---diýlip, ”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda”Türkmenistanyň kanunynyň 43-nji maddasyna bellenişler goýulýar.

Adwokatlar öz işinde Türkmenistanyň Hökümetiniň (Ministrler Kabinetiniň) kararlaryna, kanunlaryna, permanlara Türkmenistanyň Adalat Ministrliginiň instruksiýalaryny we metodiki (usulyýet) tekliplamalaryny we beýleki häkimýet we dolandyryş edaralary tarapyndan çykarylýan gaýry hukuk namalaryny gollanýar.

Adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň anyk hukuklary bolup,olar degişli jogapkärçilik çekýärler.Adwokat adwokatlar kollegiýasynyň edaralaryna saýlamaga we saýlanmaga hukugy bardyr,kollegiýanyň işine degişli meseleleri kollegiýanyň edaralarynyň önünde goýmaga, onuň işini gowulandyrmak boýunça teklipleri girizmäge we olaryň ara alyp maslahatlaşylmagyna gatnaşmaga, kollegiýanyň edaralary tarapyndan onuň işiniň we özüni alyp barsynyň ara alnyp maslahatlaşylmagynyň ähli halatlarynda özüniň şahsy gatnaşmagyna,kollegiýanyň düzüminden çykмага haky bardyr.

Raýatlardan we guramalardan edilen hukuk kömegi üçin adwokatyň zähmetine hak ýuridik maslahathanasyna gelýän serişdeleriň hasabyna tölenilýär.Adwokatlar kollegiýalaryna döwlet salgytlary hem-de ýerli salgytlar we ýygymlar salynmaýar.

2.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunyna laýyklykda, Türkme-

nistanyň Adalat ministrligi welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýalarynyň işine guramaçylyk-usuly kömegi berýär we olaryň işini utgaşdyrýar.

Türkmenistanyň Adalat ministrligi öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde:

- 1) adwokatlar kollegiýalary tarapyndan adwokatlaryň işi hakyndaky Türkmenistanyň kanunçylygynyň berjaý edilişine barlagy aamala aşyrýar;
- 2) adwokatlyk işiniň meseleleri boýunça gollanmalary we usuly maslahatlary neşir edýär;
- 3) adwokatlar kollegiýalarynyň prezidiumlarynyň başlyklarynyň kollegiýanyň işi baradaky maglumatlaryny alýar we seljerýär;
- 4)adwokatlaryň özlere Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan berlen hukuklaryndan doly peýdalanmaklary we olaryň üstüne ýüklenilen borçlaryny dogry berjaý etmekleri üçin şertleriň döredilmegine ýardam edýär;
- 5) adwokatlaryň hünär derejesini ýokarlandyrmak boýunça çäreleri geçirmekde adwokatlar kollegiýasyna kömek berýär, maglumat-habar beriş gorlaryny we kadalaşdyryjy-hukuk namalaryny berýär;
- 6) adwokatlar kollegiýalarynyň işini amaly taýdan umumlaşdyrýar, şolaryň işiniň oňyn tejribeleriniň ýaýradylmagyny guraýar;
- 7) adwokatlar kollegiýalarynyň prezidiumyna aýry-aýry adwokatlary düzgün-nyzam jogapkärçiligine çekmek hakynda tekliplama bilen ýüzlenýär;

- 8)adwokatlaryň professional işi bilen baglanyşykly yzarlanylmagyndan,hukuklarynyň esassyz çäklendirilmeginen,olara howp salynmagyndan goramak babatda çäreler görýär;
- 9)adwokatyň şahsyýetnamasynyň görnüşini tassyklaýar;
- 10)adwokatlar kollegiýasyna guramaçylyk-usuly kömegi bermek bilen baglanyşykly beýleki ygtyýarlyklary amala aşyrýar.

3.”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 45-nji maddasyna laýyklykda, welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasy adwokaturanyň wezipelerini amala aşyran döwlet edaralary we jemgyýetçilik birleşikleri bilen aragatnaşyk saklaýar,Türkmenistanyň kanunçylygy barada wagyz-nesihat işlerini amala aşyrýar.

Mundan başga-da,adwokatlar kollegiýasynyň umumy ýygnagynyň çözgütleri ýa-da kollegiýanyň prezidiumynyň kararlary ulanylyp gelinýän kanunlara laýyk gelmedik mahalynda,Türkmenistanyň Adalat ministrligi şolaryň güýjüni duruzýar. Şeýle halatda mesele täzedan garmak üçin degişli suratda adwokatlar kollegiýasynyň umumy ýygnagyna ýa-da onuň prezidiumyna berlip bilner.

”Türkmenistanda adwokatura we adwokatlyk işi hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 20-nji maddasyna laýyklykda,welaýat,welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasy şulary göz önünde tutulmalydyr:

- 1)adwokatlar kollegiýasynyň adyny,ýolbaşçy edarasynyň ýerleşýän ýerini,işiniň maksatlaryny we

- wezipelerini;
- 2)adwokatlar kollegiýasynyň gurluşyny,ony döretmegiň tertibini, onuň edaralarynyň ygtyýarlyklaryny;
 - 3)adwokatlar kollegiýasynyň agzalygyna kabul etmegiň, agzalygy togtatmaýyň hem-de ýatyrmagyň tertibini;
 - 4)adwokatlar kollegiýasynyň agzalarynyň hukuklaryny we borçlaryny;
 - 5)ýuridik maslahathanalaryny döretmegiň we olaryň işiniň tertibini;
 - 6)emlägi döretmegiň çeşmelerini,emlägi dolandýrmak hukugy we oňa erk etmegiň tertibini;
 - 7)agzalyk tölegini tölemegiň tertibini;
 - 8)adwokatlar tarapyndan ýuridik kömegi tölegsiz bermegiň tertibini we anyklaýyş,deslapky derňew edaralarynyň,prokuroryň,kazynyň we kazyýetiň bellemegi boýunça ýuridik kömegi adwokatlaryň arasynda paýlamagyň tertibini;
 - 9)adwokatlaryň hünär taýýarlylygynyň hünär synagyny geçmegiň tertibini;
 - 10)adwokatlar kollegiýasynyň agzalaryna we adwokatlaryň hünär tälimini alyjylaryna höweslendirme çärelerini ulanmagyň, olary dügün-nyzam jogapkärçiligine çekmegiň tertibini;
 - 11) adwokatlar kollegiýasyny üýtgedip gurmagyň we ýatyrmagyň,Tertipnamasyna üýtgetmeler we goşmaçalar girizmegiň tertibini;
 - 12)adwokatyň hukuk kömegini bermäge ygtyýarnamasyny ýatýrmak barada towakganama gozgamaýyň tertibini;

13) welaýat, welaýat hukukly şäher adwokatlar kollegiýasynyň Tertipnamasynda Türkmenistanyň kanunçylygyna garşy gelmeýän beýleki düzgünler hem bolup biler.

Tema 7. Notariat we onuň raýatlaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramakdaky orny.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

1. Döwlet notariaty hakynda düşünje we onuň wezipeleri. Döwlet kepillendirijisiniň işiniň guramaçylyk esaslary.
2. Döwlet notariaty hakyndaky kanunçylyk.
3. Kepillendiriş hereketleri amala aşyrýan edaralar we wezipeli şahslar.

Esasy düşüňjeler: döwlet notariaty hakynda düşünje, notariatyň wezipeleri, döwlet notariatynyň işiniň guramaçylyk esaslary, döwlet notariaty hakyndaky kanunçylyk, kepillendiriş hereketleri amala aşyrýan edaralar we wezipeli şahslar.

Ýazuw işleriň sanawy:

1. Döwlet notariaty hakynda düşünje.
2. Döwlet notariatynyň wezipeleri.
3. Döwlet notariatynyň işiniň guramaçylyk esaslary.
4. Döwlet notariaty hakyndaky kanunçylyk.
5. Kepillendiriş hereketleri amala aşyrýan edaralar we wezipeli şahslar.

1. "Döwlet notariaty—munuň özi hukuklary, şeýle hem, hukuk ähmiýeti bar bolan hadysalary (faktlary) tassyklamak we şolara hukuk takyklygyny bermek maksady bilen

beýleki kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak wezipeleri üstüne ýüklenen edaralardan we wezipeli şahslardan ybarat ulgamdyr”--diýlip, ”Döwlet notariaty hakyndaky” Türkmenistanyň Kanunynyň 1-nji maddasynda nygtalyp geçilýar.

Notariat--ol jedelsiz hukuklary we hadysalary tassyklamak, resminamalara takykklama bermek (swidetelstwowa-niye) we raýatlaryň hukuklarynyň hukuk taýdan berkidilmegine we mundan beýläk olaryň mümkin bolan bozulmalarynyň önüni almaga gönükdirilen beýleki kepillendiriş hereketleriň ýerine ýetirilmegi üstlerine ýüklenen döwlet edaralarynyň ulgamyny düzýändir.

“Notariat”—diýen termin “notarius” diýen latyn sözünden gelip çykyp,”hat ýazyjy”,”kätip”--manysyny aňladýar. Bu terminiň köpdürli manysy bolup,ol şol bir wagtda, birinjiden,kanuna laýyklykda kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak hukugy berlen edaralar we wezipeli şahslar (notariuslar we kepillendiriş hereketleri ýerine ýetirmek hukugy bolan gaýry şahslaryň) ulgamydyr,ikinjiden,-- kepillendiriş hereketler (iş) onuň kadalary bilen dolandyrylýan kanunçylygyň pudagydyr, üçünjiden bolsa,kepillendiriş önümçiliginde we kepillendiriş gurşawda (sferada) oňa gatnaşyjylarynyň işiniň meseleleriniň öwrenilmegi onuň predmetini düzýän okuw kursudyr.

Notariatyň taryhy döremegi raýat dolanyşygynyň we raýat jemgyýetiniň ösmegi, onuň subýektlerine olaryň hukuklarynyň amala aşyrylmagynda we borçlarynyň ýerine ýetirilmeginde,geleşikleri baglaşmak we alynýan hukuklaryň ýuridiki taýdan berkidilmegine goldaw bermek

möhümligi bilen baglydyr. Notariatyň taryhynyň özi, dilden berilýän subutnamalaryň deregine ýazmaça subutnamalar gelen wagtyndan başlap, subutnamalar taryhy bilen aýrylmaz baglydyr. Raýat dolanyşygynda notariat şahsy eýeçiligiň goragyny we emläk hukuklarynyň jedelsizdigini, raýat dolanyşygynyň ähli gatnaşyjylarynyň hukuklarynyň goralmagyny üpjün edýär. Döwlediň we hukugyň ösüşiniň taryhynyň ähli dowamynda notariat islendik ýurduň hukuk ulgamynyň düzüji bölegi bolup durýar, sebäbi notariuslar tarapyndan amala aşyrylýan funksiýalar obýektiw taýdan möhüm we jemgyýet üçin gerek bolýar, aýratynam, ösen ykdysadyýetli we raýat dolanyşykly jemgyýetde.

Türkmenistanyň notariaty--eýeçiligi, raýatlaryň we guramalaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramak, kanunçylygy we hukuk tertibini berkitmek, şertnamalary we gaýry geleşikleri dogry we öz wagtynda tassyklamak, miraslyk hukuklaryny resmileşdirmek, ýerine ýetirijilik ýazgylaryny amala aşyrmak we ş.m. ýoly bilen hukuk bozulmalarynyň önüni almak üçin niýetlenilendir.

Notariat institutynyň unikallygy (latyn görnüşindäki notariat göz önünde tutulýar), onuň peýdalylygy, şeýle hem jemgyýet üçin tygşytlylygy notariatyň hukuk goraýjylyk funksiýalary, raýat dolanyşygynyň gatnaşyjylarynyň ýuridiki hereketleriniň kanunylygyny we hukuga laýyklykda olaryň öz hasabyna döwlet tarapyndan hiç hili çykdaýjysyz üpjün etmäge mümkinçilik berýär.

Kepillendiriş işiniň manysy takyklaýjy, tassyklaýjy häsiýete eýe bolup, raýat hukuklaryny mundan beýläk olaryň bozulmagynyň önüni almak maksady bilen hukuk

taýdan berkidýär ýa-da eýýäm bozulan hukuklaryň goralmagynyň serişdesi bolup çykyş edýär.

Her bir kepillendiriş hereketleri amala aşyrylanda kepillendiriş önümçiliginiň hökmany şu stadiýalary ýüze çykarylýar: a) kepillendiriş edaranyň işini gozgamak(arza bermek we wezipeli şahs tarapyndan şol arzanyň kabul edilmegi,kepillendiriş hereketleri amala aşyrmagyna hukugyň gerekli şertleriniň we onuň amala aşyrylmagynyň şertleriniň önünden barlanmagy); b)düýp manysy boýunça arza garamak; w)kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak.

Fakultatiw stadiýalara bolsa,şular degişlidir:

a)kepillendiriji tarapyndan goşmaça maglumatlary we resminamalary talap edip almak ýa-da resminamalary ekspertiza ugratmak zerurlygy bolanda ýüze çykýan kepillendiriş hereketleri amala aşyrmaga önünden taýýarlanmak;b)kepillendiriş hereketleri ýerine ýetirmek; w) kepillendiriş hereketlere närazylyk bildirmek ýa-da olary amala aşyrmakdan ýüz öwürmek.

Kepillendiriş edaralarynyň kanunçylyga laýyklykda ýerine ýetirmäge hukugy bolan kepillendiriş hereketleriniň umumylygy notariatyň ygtyýarlyklaryny düzýär. Maksada laýyklygyny göz önünde tutup,bu kepillendiriş hereketleri şeýle görnüşde toparlandyryp bolar:1)jedelsiz hukugy tassyklamak;2)jedelsiz faktlary (hadysalary) tassyklamak; 3)bergidarlyk we töleg resminamalaryna ýerine ýetirijilik güýjüni bermek; 4)gorag kepillendiriş hereketleri.

Kepillendiriş edaralary tarapyndan amala aşyrylýan hereketleriň toplумы örän giň we dürli-dürlidir. Kepillen-

diriş edaralary,beýleki döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralary ýaly,diňe kanun bilen ygtyýarlyklaryna berlen hereketleri amala aşyrmaga haky bardyr.

Notariat—ol professional ýuridik kömegini bermegiň jemgyýetçilik-hukuk bölegi bolup durýar.Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň 108-nji maddasyna laýyklykda, professional ýuridik kömegini almaga hukugy kepillendirilýär. Kanunda göz önünde tutulan halatlarda ýuridik kömegi mugt hem berilip bilner.

Notariatyň wezipeleri notariatyň işiniň esasy ugurlaryny beýan edip,onuň many ähmiýetini görkezýär.

Notariatyň wezipelerini iki topara bölse bolar:

1)sosial wezipeleri,olar Türkmenistanyň raýat ýurisdiksiýasy edaralarynyň ulgamynda we hukuk ulgamynda notariatyň eýeleýän ornuny häsiýetlendirýär;

2)manylaýyn wezipeler,ýagny,olar notariat işiniň häsiýetini görkezýär.

Kepillendiriş wezipeler raýat dolanşygynda kepillendiriş önümçiliginiň we kepillendiriş işiniň spesifikasyny beýan edip,umuman aýdylanda, aýratyn häsiýete eýedir. Olaryň aýratynlyklary jedelsiz raýat ýurisdiksiýasynyň çäklerinde hereket edýän kepillendirijiniň ygtyýarlyklarynyň aýratynlyklaryndan we kepillendiriş işiniň jemgyýetçilik-hukuk häsiýetinden gelip çykýar.

Kepillendiriş wezipeleriň çäklendirilmegi häzirkî zaman jemgyýetinde aýratyn hukuk instituty hökmünde notariatyň ornuny beýan etmäge (***notariatyň sosial wezipeleri***) we kepillendiriş önümçiliginiň gatnaşyjylaryna degişlilikde onuň ioşiniň spesifikasyny görkezmäge(***notariatyň manylaýyn wezipeleri***) mümkinçilik berýär.

Sosial wezipeleriniň arasynda:duýduryjy-öňüni alyjy; hukugy durmuşa geçiriji; hukuk goraýjy we fiskal (**döwlet hazynasyna geçirmek**) wezipelerini bölüp çykarsa bolar.

kepillendiriş işiň mazmunyny we onuň spesifikasiýasyny aýratyn häsiýeti bolan we hukuk belleýji, tassyklaýjy, goraýjy we ýurisdiksiýa işi bilen baglanyşykly bolan wezipeler beýan edilýär.

2.Kepillendiriş kanunçylygyň çeşmeleri hakyndaky meseläniň wajyp ähmiýeti bardyr,sebäbi,notariat tejribesinde anyk kepillendiriş hereketleri amala aşyrannda hemişe haýsy hukuk namasyny saýlamaly diýen mesele ýüze çykyp durýar.Kepillendiriş kanunçylygynyň özüniň edil kepillendiriş hukugy ýaly,toplumlaýyn häsiýete eýe bolanlygy üçin, kepillendiriş işiniň guralyşynyň,şeýle hem kepillendiriş önümçiliginiň özüniň çeşmelerini bölüp çykarmak gerekdir.

Dünýä döwletleriniň ählisinde bolşy ýaly,biziň döwletimizde hem islendik kanunçylygyň esasy çeşmesi—ol Türkmenistanyň kanunçylygydyr.Notariata degişlilikde bolsa,Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň, Saparmyrat Türkmenbaşynyň Türkmenistanyň raýat kodeksiniň(1126-1131,1215-1298,1299-1318-nji maddalar) bir topar maddalaryny,“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunyny we käbir beýlekileri esasy çeşmeler hökmünde görkezse bolar.

Kepillendiriş hereketler üçin döwlet ýygymynyň stawkalary we tarifleri “Döwlet ýygymlary hakyndaky” Türkmenistanyň Kanuny bilen kesgitlenilýär.Mundan başga-da, kepillendiriş kanunçylygyň çeşmeleri hökmünde

Türkmenistanyň Prezidentiniň permanlaryny, Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň (Hökümetiniň) kararlaryny, ýerli ýerine ýetiriji we serenjam beriji döwlet edaralarynyň namalaryny agzap geçse bolar. Mysal üçin, Prezidentiň permany bilen tassyklanylýan “Konsul guramalary hakyndaky” Düzgünnama, “Kepillendiriş işe hukuk berýän lisenziýalaryň berlenligi üçin ýygymy tölemegiň tertibini tassyklamak hakyndaky” Türkmenistanyň Hökümetiniň karary.

Notariat boýunça kadalaşdyryjy namalaryň tapawutly aýratynlygy, olaryň köpüsiniň Döwlet kepillendiriş palatasy bilen bilelikde kabul edilýän bilelikdäki çözügüt esasynda kabul edilmegidir, sebäbi, Döwlet kepillendiriş palatasy kepillendiriş gursawyndaky dolandyryjy ygtyýarlyklaryň bir toparyna eýedir.

3.”Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň (1999-njy ýylyň 30-njy apreli) 3-nji maddasyna laýyklykda, “Türkmenistanda kepillendiriş hereketler döwlet kepillendiriş edaralarynda (kontoralarynda) işleýän döwlet notariuslary tarapyndan amala aşyrylýar.”

Döwlet kepillendiriş edaralary bolmadyk ilatly nokatlarda kepillendiriş hereketleri Geňeşleriň wezipeli şahslary (arçyn ýa-da arçynyň orunbasarlary) amala aşyýarlar.

Türkmenistanyň çäklerinden daşarda ýerleşýän raýatlary üçin kanun tarapyndan göz önünde tutulan kepillendiriş hereketleri Türkmenistanyň konsullyk edaralary tarapyndan amala aşyrylýar.

Kepillendiriş taýdan tassyklanylýan resminamalaryň güýjüne eýe bolan wesýetnamalary we ynanç hatlaryny

tassyklamak işi "Döwlet notariaty hakynda" Türkmenistanyň Kanunynyň 19-njy maddasynda görkezilen wezipeli şahslar tarapyndan hem amala aşyrylýar.Şu aşakdakylar bolsa, kepillendiriş taýdan tassyklanylan resminamalara barabar hasaplanylýar, ýagny:

keselhanalarda,beýleki stasionar bejeriş-öňüni alyş (profilaktiki) edaralarynda, sanatorilerde bolup,keselini bejerdýän ýa-da garrylar we maýyplar üçin niýetlenilen öýlerde ýaşaýan raýatlaryň şol keselhanalaryň, bejeriş edaralarynyň,sanatorileriň baş lukmanlary,olaryň medisina bölümi boýunça orunbasarlary ýa-da nobatçy lukmanlary, şeýle hem garrylar we maýyplar üçin niýetlenilen öýleriň direktorlary we baş lukmanlary tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary;

Türkmenistanyň baýdagy astynda ýüzüp ýören deňiz gämilerinde ýa-da içerki ýüzüş gämilerinde ýüzüş wagtynda ýören raýatlaryň şol gämileriň kapitanlary tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary;

gözleg ekspedisiýalarynda we şoňa meňzeş ekspedisiýalarda ýören raýatlaryň şol ekspedisiýalaryň başlyklary (naçalnikleri) tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary;

gospitallarda,sanatorilerde we beýleki harby-kesel bejeriş edaralarynda kesellerini bejerdýän harby gullukçylaryň we beýleki şahslaryň şol hospitallaryň, sanatorileriň we beýleki harby-kesel bejeriş edaralarynyň başlyklary (naçalnikleri),olaryň medisina bölümi boýunça orunbasarlary,uly we nobatçy lukmanlary tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary we ynanç hatlary;

harby bölümleriň,birikmeleriň,edaralaryň we harby okuw jaýlarynyň ýerleşýän nokatlarynda,döwlet kepillendiriş

edaralarynyň we kepillendiriş hereketleri amala aşyran beýleki edaralarynyň ýok ýerlerinde harby gullukçylaryň, şeýle hem işgärleriň, olaryň maşgala agzalarynyň we harby gullukçylaryň maşgala agzalarynyň şol bölümleriň, birikmeleriň we okuw jaýlarynyň (mekdepleriniň) komandirleri (serkerdebaşylary) tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary we ynanç hatlary;

azatlykdan mahrum ediliş ýerlerinde ýören şahslaryň azatlykdan mahrum ediliş ýerleriniň başlyklary (naçalnikleri) tarapyndan tassyklanylan wesýetnamalary we ynanç hatlary;

Şu sanalyp geçilen wezipeli şahslar özleriniň tassyklan wesýetnamalarynyň her birinden bir nusgany saklamak üçin, wesýet edijiniň hemişelik ýaşaýan ýerindäki döwlet kepillendiriş edarasyna haýal etmän bermäge borçludur.¹

Deňiz gämileriniň kapitanlary özleriniň tassyklan wesýetnamalarynyň her birinden bir nusgany Türkmenistanyň portunyň başlygyna (naçalnigine) ýa-da Türkmenistanyň daşary ýurduň portunda bolýan konsulyna, soňra bolsa, wesýetnama edijiniň hemişelik ýaşaýan ýerindäki döwlet kepillendiriş edarasyna ýa-da Türkmenistanyň Adalat ministrigine ibermek üçin bermäge borçludur.

Kepillendirijiniň hukuklary. Kepillendirijiniň esasy ygtyýarlyklary, onuň hukuklarynyň we borçlarynyň göwrümini, "Döwlet notariusy hakynda" Türkmenistanyň kanunyň, şeýle hem, beýleki bir topar kanunçylyk we gaýry hukuk namalarynda öz beýany tapýar.

1. "Döwlet notariaty hakynda" Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

Kepillendirijiniň hukuklary işiň belli bir görnüşi bilen meşgullanýan her bir kişiä berlişi ýaly berilýän,umumy funksional we kepillendiriş işiň hem-de notarius hökmünde onuň ygtyýarlyklarynyň spesifikasiýasy görkezýän ýörite hukuklara bölünýär.

Kepillendirijiniň umumy funksional hukuklary şu aşakdakylardan ybaratdyr.Kepillendiriji hususy tejribelik (iş)i bilen meşgullanýar, edarasynyň bolmagyna haklydyr, islendik bankda hasaplaşyk we beýleki hasaplary, şol sanda, walýuta hasabyny açmaga, emläkleýin we şahsy emläkleýin däl hukuklara we borçlara eýe bolmaga, işgärleri işe almaga we işden boşatmaga, gelen girdeýjä erk etmäge, kazyýetde, araçy kazyýetde öz adyndan çykyş etmäge we Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda beýleki hereketleri amala aşyrmaga haky bardyr.

Kepillendirijiniň Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan kesgitlenilen tertipde durmuş üpjünçiligi, medisina we sosial ätiýaçlanmasynyň döwlet ulgamynyň hyzmatlaryndan peýdalanmaga haky bardyr.

Kepillendirijiniň ýörite hukuklary şulardan ybaratdyr:

1)Türkmenistanyň kanunçylygy we halkara şertnamalary bilen kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmaly ýeri kesgitlenilen halatlaryndan başga ýagdaýlarda özüne ýüz tutan fiziki we ýuriki şahslaryň bähbitlerinde “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynda göz önünde tutulan kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak;

2)geleşikleriň,arzalaryň we beýleki resminamalaryň taslamalaryny düzmek, resminamalaryň nusgalaryny we olardan göçürmeleri taýýarlamak,kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak boýunça düşündirişleri bermek;

3)kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak üçin zerur bolan maglumatlary we resminamalary fiziki we ýuriki şahslardan talap edip almak.

Kepillendirijiniň borçlary şu toparlara bölünýär:

- 1)kepillendiriş önümçiliginiň kadalarynyň berjaý edilmegi bilen baglanyşykly bolan wezipe borçlary;
- 2)kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagy üçin ýüz tutan şahslara degişlilikde ýerine ýetirilýän borçlary
- 3) kepillendiriş palatada agzalygyndan gelip çykýan borçlar;
- 4)maliýe-hojalyk işini kepillendirijiniň özbaşdak alyp barmagy bilen bagly borçlar;
- 5)dürli döwlet edaralarynyň önünde borçlaryny ýerine ýetirmegi bilen bagly borçlar we ş.m.

Ahyrky netijede kepillendirijiniň ähli borçlary özara baglanyşykly we olaryň klassifikasiýasy olara düýpli we manyly düşündirmäge mümkinçilik berýär.

Kepillendiriş önümçiliginiň kadalaryndan gelip çykýan kepillendirijiniň borçlary sulardan ybarat:

-notariat hakyndaky kanunçylygynyň esaslary we gaýry kanunlar,beýleki hukuk namalary bilen

- kesgitlenilen kepillendiriş önümçiliginiň kadalaryny berjaý etmek;
- kepillendiriş arhiwiň bolmagy we onuň işlemegini, howpsuzlygyny hem-de arhiwden maglumatlary we resminamalary almaga hukugy bolan ähli şahslar üçin elýeterliligini üpjün etmek;
 - öz işini ätiýaçlandyrmak;
 - Türkmenistanyň Adalat ministrliginiň Türkmenistanyň kepillendiriş palatasy bilen bilelikde;

Notarial palatada agzalygy bilen baglylykda kepillendiriji şulara borçly:

- kepillendiriş palatanyň agzalygynda durmak;
- agzalyk ýygymlar we beýleki tölegler boýunça umumyhünär(obşeprofessional)meseleleriň çözülmeğine gatnaşmak boýunça notarial palatada agzalygyndan gelip çykýan borçlaryny ýerine ýetirmek;
- amala aşyran kepillendiriş hereketleri barada maglumatlary,onuň maliýe-hojalyk işine degişli gaýry resminamalary bermek,şol sanda, hususy düşündirişleri,professional etikasynyň berjaý edilmegi ýa-da berjaý edilmezligiginiň meselelerini hem goşmak bilen.

Maliýe-hojalyk işini özbaşdak alyp barmak bilen baglylykda kepillendiriji şulara borçludyr:

- kepillendiriş edarasynyň personalyna degişlilikde zähmet kanunçylygyny berjaý etmäge;

-hereket edýän salgyt kanunçylygyna laýyklykda özüniň maliýe-hojalyk işiniň netijeleriniň degerli hasabatyny alyp barmaga.

Döwlet edaralaryna degişlilikde kepillendirişi şulara borçludyr:

- Türkmenistanyň kanunçylyk namalarynda göz önünde tutulan halatlarda mirasdarlyk we sowgat bermek tertibinde geçýän emläkden salgydy hasaplamak üçin zerur bolan,geçýän emlägiň bahasy hakynda güwänamany salgyt edarasyna bermäge;
- kanuny berkidilen salgytlary we ýygymlary tölemäge;
- notariat hakyndaky kanunçylykda berkidilen çäklerde, kepillendiriş syra degişli edilen maglumatlary habar bermäge;
- bellenilen kadalara laýyklykda kepillendiriş iş ýöredilişini amala aşyrmaga;
- Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan dilde kepillendiriş önümçiligi alyp barmaga(ýöretmäge);
- kepillendirişiniň familiýasynyň,adynyň,atasynyň adynyň, wezipesiniň,onuň ýerleşýän ýeriniň ýa-da döwlet kepillendiriş edarasynyň ady görkezilen Türkmenistanyň Döwlet Tugrasynyň şekili bolan hususy möhürüniň,tassyklaýjy ýazgylaryň möhürçesi(şampy),hususy blanklarynyň bolmagy;

Kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagy üçin ýüz tutan şahslara degişlilikde kepillendiriji sulara borçludyr:

- fiziki we ýuriki şahslara olaryň hukuklarynyň amala aşyrylmagynda we kanuny bähbitleriniň goralmagyna goldaw bermek;
- olara hukuklaryny we borçlaryny düşündirmek;
- ýuridiki habarsyzlygynyň onuň zyýanyna ulanylmazlygy üçin amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleriň netijeleri hakynda duýdurmak;
- Türkmenistanyň kanunçylygyna ýa-da halkara şertnamalaryna laýyk gelmedik halatynda kepillendiriş hereketleri amala aşyrmakdan ýüz öwürmek;
- özüniň professional işi bilen baglylykda oňa belli bolan maglumatlaryň syryny saklamak.

Eger kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak bilen baglylykda kepillendirijiniň garşysyna jenaýat işi gozgalsa, kazyýet kepillendirijini syr saklamak borjundan boşadyp biler.¹

Eger wesýetnama berijiniň Türkmenistanda hemişelik ýaşayan ýeri bolmasa ýa-da wesýetnama berijiniň ýaşayan ýeri näbelli bolsa, wesýetnama Türkmenistanyň Adalat ministrliği tarapyndan kesgitlenilen döwlet kepillendiriş edarasyna iberilýär.

1. "Döwlet notariaty hakynda" Türkmenistanyň kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

Döwlet kepillendirijisi saklamak üçin gelip gowşan wesýetnamanyň kanunylygyny barlamaga we onuň kanunalaýyk dældigini anyklaýan halatynda,şol ýagdaý barada wesýetnama edijä we wesýetnamany tassyklaýn wezipeli şahsa habar bermäge borçludyr.

Şu görkezilen wezipeli şahslar tarapyndan wesýetnamalary we ynanç hatlaryny tassyklamak “Döwlet notariaty hakynda” Türkmeniatanyň Kanunynyň 8,22,23 we 32-nji maddalarynyň talaplaryny berjaý etmek bilen geçirilýär.

Tema 8.Döwlet kepillendiriş edaralary we döwlet kepillendirijisi.

Özleşdirmäge hödürilen soraglar:

- 1.Döwlet kepillendiriş edaralary we olaryň işiniň guralyşy.
- 2.Döwlet kepillendirijisi we onuň hukuklary, borçlary hem-de kasamy.

Esasy düşüňjeler:döwlet kepillendiriş edaralary, döwlet kepillendiriş edaralarynyň işiniň guralyşy,döwlet kepillendirijisi,döwlet kepillendirijisiniň hukuklary we borçlary, döwlet kepillendirijisiniň kasamy.

Ýazuw işleriň sanawy:

- 1.Döwlet kepillendiriş edaralary.
- 2.Döwlet kepillendiriş edaralarynyň işiniň guralyşy.
- 3.Döwlet kepillendirijisi hakynda düşüňje.
- 4.Döwlet kepillendirijisiniň hukuklary,borçlary hem-de kasamy.
- 5.Döwlet kepillendirijisiniň kasamyny kabul etmegiň tertibi.

1.Notariat hakyndaky kanunçylyk berkidilen umumy düzgünnamalaryň arasynda kepillendiriş edaralarynyň işiniň esasyny düzüji kadalary bolup durýan şeýle düzgünleri bölüp çykarsa bolar.

Olaryň möhümleriniň biri—kanunçylyk ýörelgesidir. Ol bolsa ilki bilen kepillendiriş hereketleri amala aşyryan döwlet notariuslarynyň we beýleki wezipeli şahslaryň öz işlerinde Türkmenistanyň kanunlaryny, Türkmenistanyň Prezidentiniň permanlaryny, Türkmenistanyň Mejlisiniň kararlaryny, Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň kararlaryny we görkezmelerini, Türkmenistanyň Adalat ministrliginiň buýruklaryny we instruksiýalaryny, şeýle hem beýleki döwlet häkimiýet we döwlet dolandyryş edaralarynyň öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde çykarýan namalaryny goldanýandygynda ýüze çykýar.

Mundan başga-da, ***kepillendiriş edaralary kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak haýyşy bilen özlertine ýüz tutýan raýatlaryň we ýuridiki şahslaryň hemmesinden kanunçylygy berjaý etmeklerini talap etmäge, kanuna ters gelyän hereketleri amala aşyrmakdan ýüz öwürmäge, kanunçylygyň görkezmeleriniň bozulmagy bilen resmileşdirilen ýa-da raýatyň abraýyna we mertebesine zeper ýetirýän maglumatlar bar bolan resminamalary kabul etmezlige borçludyr.***

Döwlet notariatynyň ýene-de bir wajyp ýörelgeleriniň biri hem, amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleriň syryny ”üpjün etmekdir”(“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 8-nji maddasy). Bu düzgüniň hereketine kanun diňe bir kepillendiriş hereketleri amala aşyryan şahslara däl, eýsem, özüniň gulluk borçlaryny ýerine ýetirmek bilen baglylykda amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri hakynda habarly bolan ähli beýleki raýatlara hem ýaýradýar. (mysal üçin, maşinistka, kätip). Şeýle gada-

gan etmeklik kepillendiriş edaralaryň işine ýolbaşçylyk edýän edaralaryň wezipeli şahslaryna hem degişli edilýär.

Obýektiw hakykat ýörelgesi hem kepillendiriş edaralarynyň işinde (kepillendiriş funksiýalary amala aşyrýan kepillendirişiniň we beýleki wezipeli şahslaryň hereketleriniň delillendirilendigi) möhüm ähmiýete eýe bolýar. Bu ýörelge ýerine ýetirilýän kepillendiriş hereketleriň zerur bolan maglumatlar we resminamalar bilen tassyklanylýan hakyky şertleri esaslandyrmaklaryny talap edýär.

Döwlet kepillendiriş edaralary özleriniň işlerine ýolbaşçylygy amala aşyrýan Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan döredilýär we ýatyrylýar.

Döwlet kepillendiriş edaralary edara görnüşli tarap(ýuridik şahs) bolup durýar, onuň Türkmenistanyň Döwlet Tugrasy şekillendirilen we özüniň ady ýazylan möhri bolýar. Döwlet kepillendiriş edarasyna müdir ýolbaşçylyk edýär.

Döwlet kepillendiriş edaralary bellenen statistiki we buhgalterlik hasabatlylygy ýöredýär we Türkmenistanyň Adalat ministrligine hem maliýe edaralaryna kepillendiriş hereketleri amala aşyrmakda döwlet pajynyň we beýleki tölegleriň tölenmegi bilen baglanyşykly hasabatlary berýär.

Has çylşyrymly kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak üçin Aşgabat şäherinde we welaýatlaryň merkezlerinde Birinji döwlet kepillendiriş edaralary döredilýär.

Birinji kepillendiriş edaralarynyň üstüne döwlet notariuslarynyň işini sazlamak, döwlet notariuslarynyň professionallygynyň ýokarlandyrylmagyna ýardam etmek,

döwlet häkimiýeti we dolandyryş edaralarynda döwlet kepillendirijileriniň bähbitlerini goramak we wekilçilik etmek, kepillendiriş meseleleri boýunça kadalaşdyryjy-hukuk namalarynyň taslamalaryny işläp düzmäge gatnaşmak wezipeleri ýüklenilýär.

Döwlet kepillendiriş edaralarynyň işi Türkmenistanyň döwlet býujetiniň serişdeleriniň hasabyna maliýeleşdirilýär.

2.“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 4-nji maddasyna laýyklykda, *“Ýokary ýuridik bilimi bolan we döwlet notariusynda stažirowka geçen Türkmenistanyň raýaty döwlet notariusy bolup biler. Döwlet notariusynyň mugallymçylykdan we ylmy işden daşary başga iş bilen meşgullanmaga hukugy ýokdur. Döwlet notariusy Türkmenistanyň Adalat ministrlygı tarapyndan wezipä bellenilýär we wezipesinden boşadylýar.*

Döwlet kepillendirijisiniň şulara hukugy bardyr:

- 1)kärhanalardan,edaralardan we guramalardan kepillendiriş hereketleri amala aşyrmaga zerur bolan maglumatlary we resminamalary talap edip almaga;
- 2)ylalaşyklaryň we arzalaryň taslamalaryny düzmäge; resminamalaryň nusgalaryny we olardan göçürmeleri taýýarlamaga,şeýle hem kepillendiriş hereketleri amala aşyrmak meseleleri boýunça düşündirişler we maslahatlar bermäge.(5-nji madda).

“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň 6-njy maddasyna laýyklykda, döwlet kepillendirijisi (notariusy) şulara borçludyr:

- “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň kanunynyň we kabul eden kasamynyň talaplaryna laýyklykda öz professional borçlaryny ýerine ýetirmäge;
- raýatlara, kärhanalara, edaralara we guramalara öz hukuklarynyň amala aşyrylmagy we kanuny bähbitleriniň goralmagy üçin ýardam bermäge, olaryň hukuklaryny we borçlaryny düşündirmäge;
- amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleriniň getirip getirip biljek netijeleri barada duýdurmaga;
- kepillendiriş hereketleriniň amala aşyrylmagy bilen Baglanyşykly özüne mälim bolan maglumatlaryň syryny saklamaga;
- miras ýa-da peşgeş bermek tertibinde raýatlaryň eýeçiligine geçýän emläge düşýän salgydy hasaplamak üçin salgyt edaralaryna emlägiň nyrhy barada zerur bolan kepillnamalary bermäge;
- jenaýatçylykly ýol bilen alnan girdejileriň kanunlaşdyrylmagyna we terrorçylygyň maliýeleşdirilmegine garşy hereket etmek boýunça ygtyýarly döwlet edarasyna Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda zerur bolan maglumatlary bermäge;
- Türkmenistanyň kanunlaryna ýa-da Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna laýyk gelmeýän halatynda kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmakdan ýüz döndermäge.

Kepillendiriş işi bilen meşgullanmaga ilkinji gezek hukuk alýan şahs dabaraly ýagdaýda kasam kabul edýär.

Döwlet kepillendirijisiniň(notariusynyň) kasamynyň şu aşakdaky teksti tassyklanylandyr:

“Men,(familiýasy,ady,atasynyň ady),kepillendirijiniň borçlaryny Türkmenistanyň kanunlaryna laýyklykda dogry we päk ýürekden we ynsap bilen ýerine ýetirmäge, raýatlaryň we guramalaryň hukuklaryny hem kanuny bähbitlerini hormatlamaga,professional syry saklamaga, döwlet kepillendirijisiniň (notariusynyň) belent adyna mynasyp bolmaga dabaraly ýagdaýda kasam edýärim.”

Tema 9. Kepillendiriş hereketleriniň amala aşyrylyşy.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

1. Döwlet kepillendirijileriniň (notariuslarynyň) amala aşyran kepillendiriş hereketleri.
2. Geňeşleriň wezipeli şahslary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri.
3. Türkmenistanyň konsullyk edaralary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri.

Esasy düşüňjeler: döwlet kepillendirijileriniň amala aşyran kepillendiriş hereketleri, geňeşleriň wezipeli şahslary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri, Türkmenistanyň konsullyk edaralary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri.

Ýazuw işleriň sanawy:

1. Döwlet kepillendirijileriniň amala aşyran kepillendiriş hereketleri.
2. Geňeşleriň wezipeli şahslary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri.
3. Türkmenistanyň konsullyk edaralary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketleri.

1. "Döwlet notariaty hakynda" Türkmenistanyň Kanunyň 16-njy maddasyna laýyklykda, **"döwlet kepillendiriji-**

leri(norariuslary) şeýle kepillendiriş hereketlerini amala aşyryrlar:

- 1)geleşikleri(şertnamalary,wesýetnamalary,ynanç hatlaryny we başgalary) tassyklamak;
- 2)miras emlägi goramaga çäreleri görmek;
- 3)mirasa bolan hukugy hakynda şaýatnamalary berýärler;
- 4)är-aýalyň umumy emläginiň bir bölegine eýeçilik hukugy hakynda şaýatnamalary bermek;
- 5)kanun tarapyndan bellenen halatlarda ýaşaýyş jaýlyny, kwartirany (otagy), daçany, bagçylyk öýüni, garažy, beýleki gozgalmaýan emlägi çetleşdirmäge gadaganlyk girizmek;
- 6)resminamalaryň nusgalarynyň (kopiýalarynyň) we olardan göçürmeleriň dogrudygyna güwä geçmek;
- 7)resminamalarydaky gollaryň hakykylygyna güwä geçmek;
- 8)resminamalaryň bir dilden beýleki dile edilen terjimeleriniň dogrudygyna güwä geçmek;
- 9)raýatlaruýň diri gezip ýörendigi baradaky fakty (hadysany) tassyklamak;
- 10)raýatlaryň belli bir ýerde bardygyny baradaky fakty (hadysany) tassyklamak;
- 11)raýatlaryň ýüz keşbiniň surat kartoçasyndaky şekili bilen kybapdaşdygyny tassyklamak;
- 12)resminamalaryň görkezilen wagtyny tassyklamak;

- 13) raýatlaryň we edara görnüşli taraplaryň (ýuridiki şahslaryň) arzalaryny beýleki raýatlara we edara görnüşli taraplara (ýuridiki şahslara) bermek;
- 14) puly we gymmatly kagyzlary depozite kabul etmek;
- 15) ýerine ýetiriş ýazgylaryny amala aşyrmak;
- 16) wekselleriň protestlerini amala aşyrmak;
- 17) çekleri tölege görkezmek we çekleriň tölenmändigini tassyklamak, resminamalary saklamak üçin kabul etmek;
- 18) deňiz protestlerini (garşylyknamalaryny) amala aşyrmak;
- 19) subutnamalary üpjün etmek;
- 20) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda Döwlet kepillendirijilerine (notariuslaryna) beýleki kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak wezipesi ýüklenilip bilner.”

2. Geňeşleriň wezipeli şahslary şeýle kepillendiriş hereketlerini amala aşyryp bilerler:

- 1) wesýetnamalary tassyklamak;
- 2) ynanç hatlaryny tassyklamak;
- 3) miras galan emlägi goramaga çäreleri görmek;
- 4) resminamalaryň kopiýalarynyň (nusgalarynyň) we olardan göçürmeleriň dogrulygyny tassyklamak;
- 5) resminamalardaky gollaryň hakykylygyny

tassyklamak;

6)Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda, Geňeşleriň wezipeli şahslaryna “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunyň 17-nji maddasynda ýokarda göz önünde tutulan başga kepillendiriş hereketleri hem ýüklenilip bilner.

3.“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunyň 18-nji maddasyna laýyklykda,Türkmenistanyň konsullyk edaralarynyň şu aşakdaly kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmaga haky bardyr:

- 1) geleşikleri (şertnamalary, wesýetnamalary we ynanç hatlaryny we beýlekileri) Türkmenistanda ýerleşýän gozgalmaýan emlägi çetleşdirmek we girew goýmak hakyndaky şertnamalardan başgalary tassyklamaga;
- 2)miras galan emlägi goramak boýunça çäreleri görmäge;
- 3)emläge bolan hukuk hakyndaky şaýatnamalary bermek;
- 4)är-aýalyň umumy emläginiň bir bölegine eýeçilik hukugy hakynda şaýatnamalar bermäge;
- 5)resminamalaryň kopiýalarynyň (nusgalarynyň) we şolardan göçürmeleriniň dogrulygyna güwä geçmäge;
- 6)resminamalardaky gollaryň hakykylygyna güwä geçmäge;
- 7)resminamalaryň bir dilden beýleki dile edilen

- terjimesiniň dogrulygyna güwä geçmäge;
- 8)raýatlaryň diri gezip ýörendigi baradaky fakry (hadysany) tassyklamaga;
- 9)raýatlaryň ýüz keşbiniň surat kartoçkasyndaky şekili bilen kybapdaşdygyny tassyklamaga;
- 10) resminamalaryň görkezilen wagtyny tassyklamaga;
- 11) puly we gymmatly kagyzlary depozite kabul etmäge;
- 12) ýerine ýetiriş ýazgylaryny amala aşyrmaga;
- 13)resminamalary saklamak üçin kabul etmäge;
- 14)subutnamalary üpjün etmäge
- 15)deňiz protestlerini üpjün etmäge
- 16)Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda, Türkmenistanyň konsullyk edaralaryna beýleki kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak wezipesi hem ýüklenilip bilner.”

Tema 10. Kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmagyň düzgünleri.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

1. Kepillendiriş hareketleriniň amala aşyrylýan ýeri hakynda düşünje. Kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmagyň möhletleri.
2. Kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmaga berilýan resminamalara bolan talaplar.
3. Kepillendiriş hareketleriň amala aşyrylmagynyň ret edilmegi.

Esasy düşüňjeler: kepillendiriş hareketleriniň amala aşyrylýan ýeri hakynda düşünje, kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmagyň möhletleri, kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmaga berilýan resminamalara bolan talaplar, kepillendiriş hareketleriň amala aşyrylmagynyň ret edilmegi.

Ýazuw işleriň sanawy:

1. Kepillendiriş hareketleriniň amala aşyrylýan ýeri hakynda düşünje.
2. Kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmagyň möhletleri.
3. Kepillendiriş hareketlerini amala aşyrmaga berilýan resminamalara bolan talaplar.
4. Kepillendiriş hareketleriň amala aşyrylmagynyň ret edilmegi.

1.“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunyň 9,39,40, 47,53,58,59,60,72,80,95-nji maddalarynda göz önünde tutulan halatlardan başga,şeýle hem Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda, kepillendiriş hereketleri belli bir kepillendiriş edarasyna ýa-da Geňeşde amala aşyrylmaly halatlaryndan başga ýagdaýlarda Türkmenistanyň ähli çäklerindäki islendik kepillendiriş edarasyna ýa-da Geňeşde amala aşyrylýar.

Kepillendiriş hereketleri döwlet kepillendiriş edarasynyň ýa-da Geňeşiň jaýynda amala aşyrylýar.Aýratyn halatlarda kepillendiriş hereketleri ýokarda agzalnymadyk ýerlerde hem amala aşyrylyp bilner,eger raýarlar döwlet kepillendiriş edarasyna ýa-da Geňeşiň jaýyna esasly sebäplere görä (näsağlygy,maýyplygy we ş.m. sebäpli) gelip bilmeýän bolsa, kepillendiriş hereketleri olaryň bähbidine başga jaýlarda hem geçirilýär.¹

Türkmenistanyň konsullyk edaralarynyň kepillendiriş hereketlerini amala aşyryýan ýeri “Türkmenistanyň daşary ýurtlardaky konsullyk edaralary hakyndaky” Türkmenistanyň Kanuny tarapyndan kesgitlenilýär.

Ähli kepillendiriş hereketleri,kada bolşy ýaly, kepillendiriş edarasynyň jaýynda amala aşyrylýar.Diňe raýatlar esasly sebäplere görä(mysal üçin, ýarawsyzlygy, maýyplygy,garry ýaşy we ş.m.sebäpli) kepillendiriş edarasyna gelip bilmedik halatlarynda,kepillendiriş hereketleri

1. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanuny.Aşgabat.,1999 ý.

ol şahslaryň bolýan ýerleri boýunça--jaýynda,hassahana-da ýa-da gaýry ýerde amala aşyrylýar.Şeýle halatlarda kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylýan ýeri tassyklaýjy ýazgyda we kepillendiriş reestrde görkezilýär.¹

Kepillendiriş hereketleri,munuň üçin zerur bolan ähli resminamalar we döwlet pajynyň bellenilen möçberde tölenilendigi görkezilen güni amala aşyrylýar.

Kepillendiriş hereketleriniň amala aşyrylmagy kärhanalaryň,edaralaryň we guramalaryň wezipeli şahslaryndan goşmaça maglumatlary ýa-da resminamalary talap edip almagyň zerurlygy ýa-da resminamalaryň ekspertiza iberilmegi bilen baglanyşykly gaýra goýlup bilner.Şeýle ýagdaýlarda kepillendiriş hereketleri amala aşyrmagyň gaýra goýlan möhleti bir aýdan aňry geçmeli däl.

Hukuk ýa-da fakt ugrunda dalaş edýän gyzyklanýan şahsdan arza gelip gowşandygy baradaky habar kazyýetden alnan halatynda,onuň tassyklanmagy hakynda başga bir gyzyklanýan şahs haýyş edende,şol iş kazyýat tarapyndan çözülýänçä kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagy togtadylýar.

Hukuk ýa-da fakt ugrunda dalaş etmek üçin, onuň tassyklanmagy hakynda başga bir gyzyklanýan şahs haýyş edende,kazyýete ýüz tutmak isleýän raýatlaryň haýyşy boýunça kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagy gaýra goýlup bilner.Şeýle ýagdaýda döwlet notariusy kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagyny on günden aňry geçmeýän möhlet bilen gaýra goýmaga

1. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanuny.Aşgabat.,1999 ý.

haklydyr.Eger bellenilen möhletde gyzyklanýan şahsyň arzasynyň gelip gowşandygy hakynda kazyýetden habar gowuşmasa, döwlet notariusy kepillendiriş hereketlerini amala aşyrýar.

Kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmagy gaýra goýmak we togtatmak üçin, Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan başga esaslar hem bellenilip bilner.

Kepillendiriş hereketleri amala aşyrylan wagtynda döwlet notariusy we wezipeli şahslar kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak üçin özlerine ýüz tutan raýatyň, onuň wekilleriniň ýa-da kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak üçin ýüz tutan kärhananyň,edaranyň,guramanyň wekilleriniň şahsyýetini kesgitlemäge borçludyr .

Şahsyýeti kesgitlemeklik kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak üçin ýüz tutan raýatyň şahsyýeti babatda islendik ikerjiňlenmäni aradan aýyryan pasportuň ýa-da beýleki resminamalaryň esasynda geçirilmelidir.

Geleşik tassyklanylan wagtynda bolsa, geleşiklere gatnaşýan raýatlaryň hukuga ukyplylygy anyklanylýar we ýuridik şahsyň ukyplylygy barlanylýar.Geleşik wekil tarapyndan amala aşyrylýan halatynda,onda döwlet notariusy wesýetnama edijiniň hukuga ukyplylygyny,onuň ygtyýarlyklaryny görkezmäge borçludyr.

2.Kepillendiriş hereketlerini amala aşyrylan döwlet notariuslary we wezipeli şahslar öçürilip aýrylan,goşmaça ýazylan,çyzyp öçürilen sözli we başga-da önünden duýdurylman girizilen düzedişli resminamalary, şeýle hem

galam bilen doldurylan resminamalary kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak üçin kabul etmeýärler.¹

kepillendiriş taýdan tassyklanylýan geleşikleriň teksti düşnükli we dürs ýazylmalydyr, resminamanyň mazmunyna degişli şahslar we möhletler iň bolmanda bir gezek sözler bilen aňladylmalydyr, ýuridik şahslaryň atlary bolsa, olaryň edaralarynyň adreslerini (salgylaryny) görkezmek bilen gysgaldylan ýazylmalydyr. Raýatyň familiýasy, ady, atasynyň ady, onuň ýaşayan ýeriniň adresi (salgysy) doly ýazylyp görkezilmelidir.

Möçberi bir kagyzdan geçýän resminamalaryň kagyzlary çatylan, nomerlelen we möhür basylan bolmalydyr (26-njy madda).

Kepillendiriş hereketlerini amala aşyryýan döwlet notariusy ýa-da Geňeşiň wezipeli şahsy tarapyndan tassyklanylýan ýa-da berlen resminama ýitirilen halatynda, ýitirilen resminamanyň dublikaty özleri babatda kepillendiriş hereketlerini amala aşyrylan raýatyň, kärhananyň, edaranyň, guramanyň tabşyrygy esasynda ýa-da ýazmaça gowşurylan arzasy boýunça ýokarda görkezilen wezipeli şahslar tarapyndan berilýär.

Döwlet kepillendiriş edaralary, şeýle hem öň (19-njy madda) agzalyp geçilen wezipeli şahslardan saklamak üçin gelip gowşan wesýetnamalaryň dublikatyny berýärler.²

1. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

2. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

Kepillendiriş hereketlerini amala aşyryan döwlet notariusy ýa-da Geňeşiň wezipeli şahsy kepillendiriş hereketlerini bellige almak üçin reestrden göçürmäni özlери babatda kepillendiriş hereketlerini amala aşyrylan raýatyň, kärhananyň, edaranyň, guramanyň tabşyrygy esasynda ýa-da ýazmaça gowşurylan arzasy boýunça ýokarda görkezilen wezipeli şahslar tarapyndan berilýär (29-njy madda).

Döwlet notariuslary ýa-da Geňeşiň wezipeli şahslary tarapyndan amala aşyrylýan kepillendiriş hereketlerini bellige alynýan reestrinde bellige alynýar. Şol şahslar tarapyndan berilýän resminamalarda we tassyklaýjy ýazgylarda kepillendiriş hereketiniň reestrde bellenen nomeri görkezilýär.

Kepillendiriş hereketlerini bellige almak üçin reestriň görnüşi (formasy), şeýle hem kepillendiriş şaýatnamalaryň we geleşiklerdäki hem-de güwä geçýän resminamalaryndaky tassyklaýjy ýazgylaryň görnüşleri (formalary) Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan bellenenilýär.

“Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 31-nji maddasyna laýyklykda, “Döwlet notariuslary, Geňeşleriň wezipeli şahslary kepillendiriş hereketleri amala aşyrandygy, şeýle hem geleşikleriň, arzalaryň taslamalarynyň düzüldigi, resminamalaryň nusgalarynyň (kopiýalarynyň), olardan göçürmeleriň taýýarlanylandygy, resminamalaryň dublikatlarynyň berilenligi üçin, hereket edýän kanunçylyga laýyklykda gyzyklanýan şahslardan bellenen möçberde döwlet pajyny alýar we ol barada berlen resminamalary görkezýär.

Kepillendiriş edarasynyň jaýyndan başga ýerde amala aşyrylan kepillendiriş hereketleri üçin döwlet pajy iki esse möçberde alynýar we mundan başga,gyzyklanýan şahslar şol hereketleri amala aşyrmak üçin gidip-gelmek bilen baglanyşykly edilen hakyky çykdaýjyny hem tölemelidirler.

Türkmenistanyň konsullyk edaralary amala aşyrylan kepillendiriş hereketleri üçin gyzyklanýan şahslardan konsullyk ýygym alýar,şol şahslardan kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylandygy bilen baglanyşykly çykdaýjylar hem alynýar.

3.“Döwlet notariaty hakynda”Türkmenistanyň Kanunynyň 32-nji maddasyna laýyklykda,kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagynyň anyk şertleri kesgitlenilýär.

Kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylan döwlet kepillendirijileri we beýleki wezipeli şahslar:

eger şeýle hereketleriň amala aşyrylmagy kanuna garşy gelyän bolsa, kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagyny ret edýärler;

eger resminamalar kanunçylygyň talaplaryna laýyk gelmeýän bolsa ýa-da şolarda raýatyň abraýyny mertebesini peseldýän maglumatlar bar bolsa,onda şolar kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak üçin kabul edilmeýär.

Kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylan döwlet kepillendirijileri we beýleki wezipeli şahslar kepillendiriş hereketleriň amala aşyrylmagyny ret edenlerinde bu işi haýyşt eden şahsa şonuň sebäbini ýazmaça görnüşde beýan

edip jogap bermäge we bu hakda şikáýat etmegiň tertibini düşündirmäge borçludylar.Şeýle ýagdaýlarda kepillendiriji (notarius) kepillendiriş hereketleriň amala aşyrmak üçin ýüz tutulan gününden soň baş gün möhletden gijä goýman, kepillendiriş hereketiň amala aşyrmagyny ret edendigi hakynda karar çykarýar.

Konsullyk edaralarynyň işini düzgünleşdirýän hukuk namalary arkaly Türkmenistanyň konsullyk edaralary tarapyndan kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmakdan ýüz öwürmek üçin başga esaslar hem bellenilip bilner, şeýle hem şonuň ýaly ret etmegiň tertibi bellenilýär.

“Döwlet notariaty hakynda”Türkmenistanyň Kanunynyň 33-nji maddasyna laýyklykda,gyzyklanýan şahs amala aşyrylan kepillendiriş hereketleri ýa-da kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmakdan ýüz öwürmegini nädogry hasaplasa bu barada döwlet kepillendiriş edarasynyň ýerleşýän ýerindäki etrap(şäher) kazyýetlerine şikáýat etmäge haklydyr.

Tema 11. Döwlet notariaty hakyndaky kanunçylygyň daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk şahslar babatda ulanylyşy.

Özleşdirmäge hödürlenýän soraglar:

1. Daşary ýurt raýatlary, raýatlygy bolmadyk şahslar we daşary ýurtly ýuridiki şahslar üçin kepillendiriş hereketler.

2. Halkara hukuk kadalarynyň we daşary ýurt döwletleriniň hukuk kadalarynyň ulanylyşy.

3. Beýleki döwletlerde düzülen resminamalaryň Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary tarapyndan kabul edilmegi.

Esasy düşüňjeler: daşary ýurt raýatlary, raýatlygy bolmadyk şahslar we daşary ýurtly ýuridiki şahslar üçin kepillendiriş hereketler, halkara hukuk kadalarynyň we daşary ýurt döwletleriniň hukuk kadalarynyň kepillendiriş hereketlerinde ulanylyşy, beýleki döwletlerde düzülen resminamalaryň Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary tarapyndan kabul edilmegi

Ýazuw işleriň sanawy:

1. Daşary ýurt raýatlary, raýatlygy bolmadyk şahslar we daşary ýurtly ýuridiki şahslar üçin kepillendiriş hereketler.

2. Halkara hukuk kadalarynyň we daşary ýurt döwletleriniň hukuk kadalarynyň ulanylyşy.

3.Beýleki döwletlerde düzülen resminamalaryň Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary tarapyndan kabul edilmegi.

1.“Daşary ýurt raýatlarynyň we raýatlygy bolmadyk şahslaryň Türkmenistanyň raýatlary bilen bir hatarda döwlet kepillendiriş edaralaryna, şeýle hem, kepillendiriş hereketlerini amala aşyran beýleki edaralara ýüz tutmaga hukugy bardyr.”—diýlip, “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 89-njy maddasynda aýdylýp geçirýär.

Türkmenistanyň raýatlarynyň we ýuridiki şahslarynyň hukuklaryna daşary ýurtlaryň raýatlary we ýuridiki şahslary babatda şolarda girizilen ýörite çäklendirmeler ulanmaga ýol berlen halatlarynda Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan jogap hökmünde çäklendirme bellenilip bilner.¹

Gyzyklanýan şahslaryň haýyşy boýunça kepillendiriş edaralary kazyýetde ýa-da administratiw edaradaişiň ýüze çykan möhüm halatlarynda, eger, subutnamalary görkezmek soňra mümkin bolmaz ýa-da kynçylykly bolar diýlip çak etmäge esas dörende subutnamalary üpjün etmek işini geçirýär.

Subutnamalary üpjün etmek boýunça hereket edýän wagtynda döwlet kepillendirişisi Türkmenistanyň raýat iş ýörediş kanunçylygynyň degişli kadalaryny goldanýar.

Subutnamalaryň üpjün edilýän wagty we ýeri hakynda

1. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

beýleki tarapa we gyzyklanýan şahslara habar berilýär, olaryň gelmän galmagy subutnamalary üpjün etmek boýunça hereketleri ýerine ýetirmek üçin päsgelçilik bolup bilmeýär.

Beýleki tarapa we gyzyklanýan şahslara habar etmezdem subutnamalary üpjün etmek işi,diňe ony gaýra goýmaly däl halatlarda ýa-da soňra işe kimiň gatnaşjagyny kesgitlemek mümkin bolmaýan ýagdaýlarda geçirilýär.

Döwlet notariusy subutnamalary üpjün etmegiň tertibinde şaýatlary sorag edýär,ýazuw we zat subutnamalary gözden geçirýär,ekspertizany belleýär(87-nji madda).

Döwlet kepillendiriş edaralary gyzyklanýan şahslaryň döwlet kepillendiriş edarasyna ýüz tutan pursatyndan başlap kazyýetiň ýa-da administratiw edaranyň önümçiliginde bar bolan işler boýunça subutnamalary üpjün etmek işini geçirmeýär.

2.“Döwlet notariaty hakynda”Türkmenistanyň Kanunynyň 90-njy maddasyna laýyklykda,”Döwlet notariusy Türkmenistanyü kanunçylygyna,Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna laýyklykda halkara hukuk kadalaryny we daşary ýurt döwletleriniň hukuk kadalaryny goldanýarlar”.

Döwlet kepillendirijileri daşary ýurt döwletleriniň kanunçylygynyň talaplaryna laýyklykda düzülen resminamalary kabul edýärler,şeýle hem eger Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna garşy gelmeýän bolsa daşary ýurt döwletleriniň kanunçylygynda göz önünde tutuılan görnüşde tassyklaýjy ýazgyny amala aşyrýarlar.

Daşary ýurt raýatynyň aradan çykanyndan soň Türkmenistanyň çäklerinde galan emlägini ýa-da Türkmenistanyň raýatynyň aradan çykanyndan soň daşary ýurtly raýata berilmeli emlägini gorap saklamak, şeýle hem, emläk babatda miras almak hukugy baradaky şahadatnamany bermek bilen baglanyşykly hereketler Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

Türkmenistanyň çäklerinden daşarda amala aşyrylmagyna niýetlenilen onuň hereket möhleti hakynda görkezilmedik, döwlet kepillendirijisi tarapyndan tassyklanylýan ynanç haty şol ynanç hatyny beren şahs tarapyndan ol ýatyrylýança güýjüni saklaýar.

3. “Döwlet notariaty hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 89-njy maddasyna laýyklykda, ”Türkmenistanyň çäklerinden daşarda beýleki döwletleriň ygtyýarly edaralarynyň wezipeli şahslary tarapyndan düzülen resminamalar, şeýle hem, olardan gelip çykýan resminamalar Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary tarapyndan Türkmenistanyň Daşary işler ministrligi tarapyndan legallaşdyrylan şertlerde kabul edilýär.

Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygy, Türkmenistanyň halkara şertnamalary tarapyndan göz önünde tutulan halatlarda şeýle resminamalar legallaşdyrylmazdan kabul edilýär.

Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary daşary ýurtlaryň adalat(ýustisiýa) edaralarynyň aýry-aýry kepillendiriş hereketleriniň önümçiligi babatda özlerine berlen

tabşyryklaryny bellenen tertipde ýerine ýetirýärler, ýöne şu halatlar muňa girmeyär:

tabşyryklaryň ýerine ýetirilmegi Türkmenistanyň özbaşdaklygyna ters gelýän ýa-da onuň howpsuzlygyna howp salýan bolsa;

tabşyryklaryň ýerine ýetirilmegi Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralarynyň ygtyýarlyklaryna girmeyän bolsa;

Daşary ýurtlaryň adalat edaralarynyň aýry-aýry kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmak hakyndaky tabşyryklaryny ýerine ýetirmek işi Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda geçirilýär.

Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary daşary ýurtlaryň adalat (ýustisiýa) edaralarynyň aýry-aýry Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary daşary ýurtlaryň adalat edaralarynyň aýry-aýry kepillendiriş hereketleriniň geçirmek barada tabşyryk bilen ýüz tutup bilerler.

Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralarynyň daşary ýurtlaryň adalat (ýustisiýa) edaralary bilen gatnaşyklarynyň tertibi Türkmenistanyň kanunçylygy, Türkmenistanyň halkara şertnamalary tarapyndan kesgitlenilýär (93-nji madda).

Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary beýleki döwletleriň edaralarynda işler alyp barmak üçin talap edilýän subutnamalary üpjün edýärler (94-nji madda).

Eger Türkmenistanyň halkara şertnamalarynda kepillendiriş hereketleriniň önümçiligi barada Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulandakydan başga düzgünler bellenen bolsa, onda kepillendiriş hereketleri

amala aşyrylanda halkara şertnamasyndaky düzgünler goldanylýar.¹

Eger Türkmenistanyň halkara şertnamasy Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulmadyk kepillendiriş hereketleri amala aşyrmagy Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralarynyň ygtyýarlyklaryna degişli eden bolsa, Türkmenistanyň döwlet kepillendiriş edaralary şol kepillendiriş hereketleri Türkmenistanyň Adalat ministrliگی tarapyndan bellenilen tertipde geçirýärler.

1. "Döwlet notariaty hakynda" Türkmenistanyň Kanuny. Aşgabat., 1999 ý.

ULANYLAN EDEBIÝAT:

1. Türkmenistanyň Konstitusíýasy. Aşgabat—2008 ý.
2. Gurbanguly Berdimuhamedow, «Türkmenistanda saglygy goraýşy ösdürmegiň ylmy esaslary», Aşgabat, 2007ý.
3. Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow. Gysgaça terjimehal. Aşgabat, 2007ý.
4. «Halkyň ynam bildireni» . Aşgabat, 2007ý.
5. Gurbanguly Berdimuhamedow, «Garaşsyzlyga guwanmak, Watany, halky söýmek bagtdyr». Aşgabat, 2007ý.
6. «Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň daşary syýasaty. Wakalaryň hronikasy.» Aşgabat, 2007ý.
7. Gurbanguly Berdimuhamedow, «Türkmenistan—sagdynlygyň we ruhubelentligiň ýurdy», Aşgabat, 2007ý.
8. Gurbanguly Berdimuhamedow. Eserler ýygyndysy. Aşgabat, 2007ý.
9. Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň ýurdy täzeden galkyndyrmak baradaky syýasaty. Aşgabat, 2007ý.
10. Parahatçylyk, döredijilik, progress syýasatynyň dabaranmagy. Aşgabat, 2007ý.
11. Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Umumymilli „Galkynyş“ Hereketiniň we Türkmenistanyň Demokratik partiýasynyň nobatdan daşary V gurultaýlarynyň bilelikdäki mejlislerinde sözlän sözi.
12. «Türkmenistan SSR-niň adwokaturasy hakynda» Düzgünnama. Aşgabat., 1981 ý.
13. «Döwlet notariaty hakyndaky» Türkmenistanyň Kanuny. 30.04.99. Aşgabat., 1999 ý.

14. Türkmenistanyň jenaýat prosessual kodeksi. Aşgabat —2009 ý.
15. Türkmenistanyň zähmet kodeksi. Aşgabat —2009 ý.
16. “Prawoohranitelnyýe organy w SSSR”. Uçebnik. Moskwa. 1991 ý.
17. Semenow W.M. “Prawoohranitelnyýe organy w SSSR”. Moskwa. 1990 ý.
18. Semenow W.M. “Sud i prawosudiýe w SSSR” Moskwa. ýur.lit. 1984 ý.
19. “Prawoohranitelnyýe organy w SSSR”. Uçebnik pod. redaksiýeý Prof. Dr. K.F. Guşenko. Izdatelstwo Moskovskogo uniwersiteta, M. 1991 ý.
20. «Raýatlyk hakynda» Turkmenistanyň kanuny (,Sovet Turkmenistany“ gazeti. 11 09. 1992 ý.)
21. «Türkmenistanyň halkara şertnamalary hakynda» Turkmenistanyň kanuny - (“Turkmenistan” gazeti. 22. 05.2010 ý.).
22. «Ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet hakynda» Turkmenistanyň kanuny - (“Turkmenistan” gazeti 18. 05.2010 ý.).
23. «Geneşler hakynda» Turkmenistanyň kanuny - (“Türkmenistan” gazeti. 14. 01. 2009 ý.).
24. «Türkmenistanyň döwlet gullugy hakynda» Türkmenistanyň kanuny - (“Türkmenistan” gazeti - 12.06.1997ý.).
25. «Rayatlaryň ýüzlenmeleri we olara garamagyň tertibi hakynda» Türkmenistanyň kanuny - (“Türkmenistan” gazeti - 14.01.1999ý.).
26. «Türkmenistanyň döwlet gullugyna döwlet yolbasçylaryny we wezipeli adamlary secip-saylap almak hakynda» Türkmenistanyň kanuny (“Türkmenistan” gazeti - 14.08.2002 ý.).

27. Türkmenistanyň Prezidentiniň permany bilen tassykly-
nylan «Konsul guramalary hakyndaky» Düzgünnama.
28. Saparmyrat Türkmenbaşynyň Türkmenistanyň raýat
kodeksi. Aşgabat. 1999 ý.
29. «Eýeçilik hakynda» Türkmenistanyň Kanuny- Türkme-
nistanyň Mejlisiniň Maglumatlary № 01.10.1993 ý.
30. «Kepillendiriş işe hukuk berýän lisenziýalaryň
berlenligi üçin ýygymy tölemegiň tertibini tassyklamak
hakyndaky» Türkmenistanyň Hökümetiniň karary.
31. «Paýdarlar jemgyýetleri hakyndaky» Türkmenistanyň
kanuny, Aşgabat. 1999 ý.
32. «Kärhanalar hakyndaky» Türkmenistanyň kanuny,
Aşgabat. 2000 ý.
33. «Gümrük gullugy hakynda» Türkmenistanyň Kanuny-
“Türkmenistan” gazet, Aşgabat. 2010 ý.
34. «Kazyýet hakynda» Türkmenistanyň Kanuny- Aşgabat,
“Türkmenistan” gazet, Aşgabat. 2009 ý.
35. «Türkmenistanyň prokuraturasy hakynda» Türkme-
nistanyň Kanuny- “Türkmenistan” gazet, Aşgabat. 2009 ý.
36. «Türkmenistanyň daşary ýurtda ýerleşýän döwlet
eýeçiligi hakynda» Türkmenistanyň Kanuny- “Türkme-
nistan” gazet, Aşgabat. 2010 ý.
37. Türkmenistanyň jenaýat kodeksi, üýtgetmeler we
goşmaçalar bilen täze, rejelenen görnüşi. Aşgabat. 2010 ý.

MAZMUNY

Giriş.....	9
Tema 1. Garassyz, Bitarap Türkmenistanda adwokatura barada düşünje we onuň wezipeleri.....	14
Tema 2. Adwokatlar kollegiýalary we olaryň edaralary.....	25
Tema 3. Ýuridik maslahathanalary. Adwokatlyp işi.....	41
Tema 4. Ýuridiki kömek bermek hakynda şertnama.....	54
Tema 5. Adwokatlar kollegiýasynyň agzalaryny höweslendirmek we olaryň düzgün-nyzam jogapkärçiligi.....	67
Tema 6. Adwokatlaryň zähmetini düzgünleşdirmek we adwokatlar kollegiýalarynyň serişdeleri.....	76
Tema 7. Notariat we onuň raýatlaryň hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramakdaky orny.....	84
Tema 8. Döwlet kepillendiriş edaralary we döwlet kepillendirijisi.	99

Tema 9. Kepillendiriş hereketleriniñ amala aşyrylyşy..	105
Tema 10. Kepillendiriş hereketlerini amala aşyrmagyñ düzgünleri.....	110
Tema 11. Döwlet notariaty hakyndaky kanunçylygyñ daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk şahslar babatda ulanylyşy.....	118
Ulanylan edebiýat.....	124